

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 229

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

X METAI

ALBERT CAMUS

SIZIFO MITAS

(PASKUTINIS SKYRIUS)

Dievai pasmerkė Sizifą be paliovos rinti uolą į kalno viršūnę, nuo kurios ji pati nuriedėdavo žemyn. Ne be pagrindo jie galvojo, kad nėra žiauresnės bausmės už nenaudingą ir beviltišką darbą.

Jeigu tikėti Homerui, tai Sizifas buvo mirtingųjų pats išmintingiausias ir tauriausias. O pagal kitą padavinį jis buvo linkęs verstis plėšikavimu. Bet aš čia nematau jokio prieštaravimo. Nuomonės skiriasi tik dėl motyvų, dėl kurių jis pasirodė beprasmiškas požemių darbininkas. Pirmiausia, jam prikišamas tam tikras lengvapėdiškumas elgesy su dievais. Jis išdavęs dievų paslaptis. Jupiteris pasigrobęs Asop dukterį Eginą. Susijaudinęs dėl dukters dingimo, tėvas ėmęs ir pasiskundęs Sizifui, kuris žinojęs apei pagrobimą. Sizifas sutikęs papasakoti Asopui paslaptį, bet šis už tai turėjęs duoti vandens Korinto tvirtovei. Sizifas norėjęs gauti dangaus galybių palaiminimą vandeniui, ir likęs nusmerktas į pragarą. Homeras mums taip pat pasakoja, kad Sizifas supančiojęs Mirtį. Plutonas negalėjęs pakelti savo ištuštėjusios karalystės tylos ir pasiuntęs karo dievą, kuris išvadavęs Mirtį iš pavergėjo rankų.

Dar pasakojama, kad į gyvenimo pabaigą Sizifas norėjęs negudriu būdu išbandyti savo žmonos meilę. Prieš pat mirtį jis savo kūno liepęs jai nelaidoti, bet pamesti jį viešosios aikštės vidury. Ir tokiu būdu jis pakliuvęs į požemius. Čia jis pasipiktinęs savo žmonos paklusnumu, kuris yra toks priešingas žmogiškajai meilei, ir išgavęs iš Plutono leidimą sugrįžti žemėn, kad galėtų žmoną nubausti. Bet kai jis iš naujo išvydęs šio pasaulio veidą, kai jis pabandęs vandens ir saulės, kai palietęs įkaitintas uolas ir jūrą, — jam nesinorėję daugiau grįžti į požemių tamsą. Nieko negelbėję nei atšaukinėjimai, nei išpėjimai, nei grasymai. Dar daug metų jis gyvenęs vienoje įlankoje, besidžiaugdama jūros spindėjimu ir laukų jaukumu. Reikėję net dievų įsikišimo. Merkuris pačiupęs įžūlųjį drąsuolį už pakarpos, išplėšęs jį iš to džiaugsmingo gyvenimo ir jėga sugrąžinęs į požemius, kur jo laukusi jau paruošta uola.

Jau iš to yra aišku, kad Sizifas yra absurdiškas herojus. Tiek savo aistringumu, tiek savo vėlesne kančia. Savo panieka dievams, savo neapykanta mirčiai ir savo aistra gyventi jis užsitarnavo tą nenusakomą bausmę, į kurią yra įkinkyta visa būtis tik tam, kad ja nieko nebūtų pasiekta. Tai yra kaina, kurią reikia užmokėti už šios žemės aistras. Nieko mums nepasakojama apie Sizifą požemiuose. Bet mitai tam ir yra, kad fantazija juos atgaivintų. Šiuo atveju krinta į akis visas jėgas sukaupęs kūnas, kuris stengiasi išjudinti milžinišką uolą, paskui ją žingsnis po žingsnio ritenti į viršų, stačiu, šimtą kartų išmindžiotu, skardžiu, krinta į akis iškreiptas, prie akmens prigludęs, veidas, petis, kuris apglėbė dumbliu aplipusią uolą, koja, kuri ją parėmė, pagailau, vėl pečių įsiremimas ir žmogiškas tikrumas, kuris glūdi dviejose žemėtose rankose. Galų gale, po ilgų pastangų, kurias gaubia erdvė be dangaus, ir laikas be ribos, tikslas yra pasiektas. Ir Sizifas stebi, kai per tam tikrą laiką uola nurieda į klonį, iš kurio ją reikės vėl kelti į kalno viršūnę. Jis leidžiasi žemyn.

EL GRECO tapyba

Šis Sizifo grįžimas, ši pertrauka mane labiausiai domina. Tas veidas, kuris kenčia prigludęs prie akmens, jau pats pavirto į akmenį! Aš matau tą sunkiu, bet lygiu žingsniu besileidžiantį į kančią žmogų; į kančią, kurios pabaigos jis nepažins. Ši valandėlė, kuri yra kaip atsikvėjimas ir kurios pasikartojimas yra toks pat tikras, kaip ir jo darbas, yra Sizifo išsąmoninimo valandėlė. Kiekvienkart, kai jis atskiria nuo pasiektos viršūnės ir žingsnis po žingsnio sienka į dievų paskirtą klonį, jis yra pranašesnis už savo likimą. Jis yra gaunesnis už uolą.

Jeigu šis mitas tragiškas, tai tik todėl, kad jo herojus yra sąmoningas. Kame gi, is tikrųjų, būtų pati kančia, jeigu su kiekvienu žingsniu jį lydėtų išsivadavimo viltis? Mūsų laikų darbininkas per visas savo gyvenimo dienas dirba ta pačia paskirtimi ir jo likimsa nėra mažiau absurdiškas. Bet jis nėra tragiškas, išskyrus tas retas valandėles, kuriomis jis tatau išsąmonina. Sizifas, dievų proletaras, bejėgis ir maištingas, suprato visą savo vargingų sąlygų apimtį; apie tai jis galvoja savo kelionės į klonį metu. Bet tas supratimas, kuris turėjo sudaryti jo kančios didumą, tuo pačiu momentu pavirsta į jo pergalę. Nėra tokio likimo, kuris nebūtų nugalimas jo panieka.

* * *

Jeigu leidimasis žemyn tam tikromis dienomis yra kančia, tai jis gail pavirsti ir į džiaugsmą. Šis žodis nėra per stiprus. Aš dar kartą įsivaizduoju Sizifą sugrįžtantį prie savo uolos ir jo kančia dar tik prasideda. Kai žemės vaizdai per įkyriai briaunasi į atsiminimus, kai laimės šauksmas pasidaro per daug slegiąs, žmogaus širdį užvaldo liūdesys tai uolos pergalė, tai jis pats uola. Nepakeliama našta yra per sunki nešioti. Tai yra mūsų Gethesemano naktys. Bet tikrosios jos priežastys nustojo būti atpažįstamos. Ir Edipas pradžioje paklusta likimui, jo nepažindamas. Jo tragedija prasideda tik tada, kai jis įsitikina dėl teo likimo. Bet tuo pačiu momentu akla-

ir sielvarte paskendęs jis pastebi, kad vientelis saitas, kuris jį sieja su pasauliu, yra remianti jaunos mergaitės ranka. Ir pasigirsta jo neišmatuojamos reikšmės žodžiai. "Nežiūrint tiekos karčių patyrimų, mano amžius ir mano dvasios didybė liepia man spręsti, kad viskas yra kaip reikiant". Sofoklo Edipas, kaip ir Dostojevskio Kirilovas, pateikia absurdiškos pergalės formulę. Antikinė išmintis eina kartu su moderniu heroizmu.

Negalima atskleisti absurdo, nepastaciūs priešais jį laimės. "Ak, ką, tokia siaurame kely?" Bet yra tik vienas pasaulis. Laimė ir absurdas yra tos pačios žemės vaikai. Jie neišskiriami. Klaida būtų tvirtinti, kad laimė būtinai turi atrasti iš absurdo atskleidimo. Laimė ateina taip pat, kaip ir absurdo pajutimas, kuris gimsta iš laimės. "Aš sprendžiu, kad viskas yra kaip reikiant", sako Edipas, ir šis šūkis yra šventas. Jis skamba žiaurioje ir žmogaus apribotoje visatoje. Jis įrodo, kad viskas nėra ir niekada nebuvo išsemta. Jis veja iš šio pasaulio dievą, kuris į jį įžengė, atsinešdamas savo nepasitenkinimą ir beprasmiško skausmo pamėgimą. Jis likimą paverčia žmogaus reikalu, kuris turi būti ir sprendžiamas žmonių.

Čia glūdi visas tylusis Sizifo džiaugsmas. Jo likimas priklauso jam pačiam. Jo uola yra jo dalykas. Tuo pačiu, kai žmogus apmąsto savo kančią, jis nutildo visus stabus. Staiga į savo tylą sugrąžintojo visatoje pakyla tūkstančiai stebuklingų žemės garsų. Paslaptingi sąmonės balsai, daugelio veidų masinimai, — visa tai yra būtina apgaulė ir pergalės kaina. Negali būti saulės be šešėlio, o naktį reikia taip pat pažinti. Absurdiškasis žmogus taria "taip", ir jo tolimesnės pastangos nesiliaus. Jeigu yra asmeninis likimas, tai jame nėra nieko, kas būtų didesnis už pasmerktąjį, arba, mažų mažiausia, tai yra tik vienas likimas, kurį jo auka laiko neišvengiamu ir vertu paniekos. Visa kita yra toji sritis, kur jis pats jaučiasi viešpats. Tomis jautriomis valandėlėmis, kai žmogus susikaučia ties savo gyvenimu, Sizifas, grįždamas prie savo uolos, palengvėjimo posūky mąsto apie savo darbo eigą. Jis mąsto apie ją atitrauktai, nesiedamas jos su likimu, kurį jis pats susikūrė, kuris jo atsiminimų apimtyje įgauna vieningumą ir, kuris, pagaliau, užantspaudojamas jo mirtimi. Ir taip įsitikinęs, kad visa tai, kas yra žmogiška, turi žmogišką pradžią, kad jis pats yra aklašis, kuris nori matyti ir kuris žino, kad naktis neturi pabaigos, Sizifas žengia žemyn. Uola vis dar rieda.

Aš nuleidžiu Sizifą į pakalnę! Savoji našta visada atsiranda. Bet Sizifas mokosi aukštesnės ištikimybės; ištikimybės, kuri neigia dievus ir išjudina uolas. Ši visata, kuri nuo dabar yra be pono, jam neatrodo nei bevaisė nei tuščia. Kiekviena jo uolos dalelytė, kiekviena šio, nakties apgaubto, kalnyno mineralų skeveldra jam vienam sudaro visą pasaulį. O juk vien tik pačios kovos, kuri neišvengiama, veržiantis į viršūnes, užtenka žmogaus širdžiai. Reikia Sizifą įsivaizduoti laimingą.

Vertė A. M.

Nauja Juozo Švaisto knyga

PETRAS ŠIRVOKAS

230 psl. įdomiausių lietuviškų nuotykių.

Kaina \$2.75. Kreipkitės į:

NAUJIENAS, 1739 S. Halsted St.

CHICAGO 8, ILLINOIS

DIENŲ SKEVELDROS

ŠIEK-TIEK APIE LRD PREMIJĄ

Lyg pas Putiną: "... užgeso žiburiai, nutilo mūsų puota", ir 1953-čiųjų Didysis (laureatas B. Brazdžionis) grįžo į "Lietuvių Enciklopedijos" rinkyklą duonos mūsų kasdieninės pelnytį. Ir migla kyla ne ties "Didžiaja Kryžkele", bet virš Chicagos, kur LRD valdybos vyriausioji būstinė: — kodėl naujas premijos skyrimo būdas? kodėl ta naujiena ne tada, kai "Dangaus ir žemės sūnūs" ar kai vėliau "Užuovėja"? Ar senuoju (jury) būdu geriausį parenkant šįmet nebūt sustota ties "Raudonuoju Tvanu", eo ipso — visa Igno Šeiniaus kūryba?

LRD pranešime nariams garšiuojamasi, kad naujasis premijavimo būdas turi "reikšmingą visuotinio bei apartiškumo savybę". Tai kodėl šis būdas iš anksto visų narių neperbalsuotas? Vadinasi, jis (šįmetis premijavimo būdas) grynai valdybos taktinis (bet ne: taktiškas!) ėjimas. LRD valdyba nariams pasiūlė pabalsuoti už vieną iš šių autorių (1952, 1953 ir 1954 m. pradžioje išėjusių knygų): 1) V. Ališą, 2) K. Barėną, 3) A. Baroną, 4) B. Brazdžionį, 5) Č. Grincevičių, 6) V. Kazoką, 7) P. Kasniūną, 8) S. Laucių, 9) H. Lukaševičių, 10) A. Nyką — Niliūną, 11) B. Pūkelevičiūtę ir 12) J. Švaistą. Pasiūlyti pasiūlė, bet kartu ir pridūrė:

"LRD valdyba galėjo suprasinti procedūrą, išsyk atrinkdama keletą rimčiausių kandidatų ir pateikdama juos nariams balsuoti; bet to nepadarė sąmoningai, paliekant balsuotojams absoliučią laisvę, aišku, suponuojant, kad narių nebus tyčia sklaidomi balsai, siūlant kandidatą, kuris, neturėdamas jokių duomenų būti premijuotas, teturėtų tikslą visus sulyginti, kad tuo būdu neišryškėtų tikrieji kandidatai".

Ar tai nėra seno vadovėlio "Būk mandagus" santrauka (o gal ištrauka)? Maža to. LRD valdyba kitoje (pranešimo nariams) vietoje grėsmiai pastebėjo:

"Jokie išbraukimai ar prierašai neleistini" (pabraukta pačios LRD valdybos). Todėl sąrašą peržiūrėkite atidžiai..."

Atleiskite, tai jau panašu į... 1940 m. "liaudies" seimo rinkimų komisijos pastabas (ir vis tik tada gan daug balsų gavo... Melchioras Putelė!).

Kaip iš balsavimo duomenų paaiškėjo, Bostono ir kt. kolonijų rimti ir nusipelnę kolegos rašytojai iš viso nebalsavo: — kam veltis į karnavalą, verčiau visai nebalsuoti! Pasielgė tikrai teisingai, nes, anot prancūzų patarlės, ir auklėtojai (LRD pranešimų redaktoriai) perjauni, ir auklėtiniai (tarkime, br. Biržiškos, V. Krėvė, F. Kirša ir t. t.) perseni "perauklėjimui".

Ir taip, iš 97 narių tebsavo 48 (atseit, mažiau kaip pusė). Čia laureatas B. Brazdžionis nie-

12—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. —SATURDAY, MARCH 13, 1954

ko dėtas, bet 25 jam patikėti balsai (iš 97 visų LRD narių), tai ne "pačių rašytojų efektingas išskyrimas "Didžiosios Kryžkelės", kaip tai bando "Drauge" (žr. str. "Poezijos triumfas", 1954.2.27) teigti pats LRD valdybos pirmininkas (ir naujo premijavimo būdo, tenka spėti, sumanytojas!).

Šįsyk taigi balsuota ne už knygas, bet už asmenis. "Orfėjaus medis" visų buvo gautas, bet "Užgesęs sniegas" — "pakeičiui pas platintojus", o "Cascata

Cristalina", regis, 2 egz. visoms JAV, gi "Tropikų Elegijos" — toli laive, taipgi ir "Duktė". Jei šie 2 paskutiniai palikta 1955-iesiems, tai prie jų turėjo prisidėti ir A. Baronas, taipgi V. Ališas.

LRD valdyba, jei ji išpažįsta "visuotinio bei apartiškumo savybę", turėjo visą laiką informuoti spaudą: kas knygos, kiek ir iš kiek balsavo ir už ką balsavo (taipgi ar nebuvo rasta... Melchioro Putelės ar kt. prierašų). Kam duoti dirvos spėliojimams, kam tirštinti miglą virš Chicagos? Tai juk griaua LRD valdybos orumą, o juo labiau — pačios LRD garbę ir šlovę. Prieš

keletą metų prasidėję klystkeliai, deja, plečiasi. J. Cicėnas

NAUJIENOSE

galima gauti naujausią visos USA, KANADOS IR MEKSIKOS

KELIŲ ŽEMĖLAPIŲ

Atžymėti keliai, tinkami keliauti šiais metais. 112 psl., didelio formato, su U.S. atstumų (mileage) žemėlapiu, 48 miestų planais ir t.t.

KAINA \$1.50

Taip pat naują CHICAGOS MIESTO VADOVĄ su pilnu Chicagos miesto planu, nurodančiu namų numerius ir susisiekimo priemones.

KAINA 50 CENTŲ.

Už persiuntimą priedo po 10c. Čekį ar money orderį siųskite:

NAUJIENOS

1739 SO. HALSTED ST. CHICAGO 8, ILL.

NEW G-E REFRIGERATOR WITH REVOLVING SHELVES

PUTS ALL FOOD AT YOUR FINGERTIPS!

PLUS

ALL THESE NEW FEATURES!

- * fold away bottle racks
- * ice cream rack—juice can dispenser
- * adjustable door shelves
- * mini-cube ice trays

EASY TERMS

After Small Down Payment

Two separate appliances in One cabinet!

A big automatic defrosting refrigerator... and a true zero-degree freezer that holds up to 89 packages of frozen foods!

MODEL LH-121L 12.1 CUBIC FEET

REFRIGERATOR-FREEZER COMBINATION

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st St. Hemlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

BORISAS GODUNOVAS

Genijaus kūriniai, tarsi įmesti į snūdžiančią kūdrą akmenys — kylą vandens ratai, slinkdami didyn ir platyn, sukrečia kiekvieną žolytę ir gyvūnelį, net išdidžios savo kuklumu vandens "rožės" — lelijos pasuka žiedus į jau nugrimzdusio ramybės ardytojo pusę. Nestebėtina, kad ir Puškino Borisas Godunovas, Eugenijus Oneginas, Pikų Dama, Caras Saltanas, Dubrovskis, Mocartas ir Saljeris, Undinė, Šykštusis Riteris, Akmens Svečias, Mazepa, Kapitono Duktė, Bachčisarajaus Fontanas ir kiti žaibo šviessa nusmelkė Melpomenos ir Terpsichoros talentingųjų žynių pasąmonę, ir išdavoje kultūringas pasaulis negali atsigėrėti atatinamais operos, dramos ir choreografijos veikalais. Eventualiai svarbiausiųjų rolių išpildytojui — scenos artistui tobulas perteikimas yra kartu saldi svajonė ir rimtas egzaminas. Naturalu, kad tokie scenos meno kerėtojai, kaip, pvz., dainininkai Saliapinas, Caruso, baleto stebuklas Nižinskis pasirodo, tarsi kometos, retai. Nepriklausomos Lietuvos laikotarpy Valsybės Teatras parodė operas Borisą Godunovą, Eugenijų Oneginą, Dubrovskį, Pikų Damą, Saltaną, baleto Bachčisarajaus Fontaną, atsiremiančius į Puškino kūrinius, be daugelio kitų. Su pasididžiavimu tenka prisiminti, kad net užsieniečių nuomone mūsų Teatras buvo pasiekęs gana aukštą lygį, ir be abejo gražiausiai puošė artistų šeimą Kipras Petrauskas.

Pasaulinės literatūros pažibos A. S. Puškino (1799—1837) veikalas—tragedija "Borisas Godunovas" (1825) nors kaikiurių kritikų ir nelaikomas jo stipriausiu kūriniu (pvz. D. S. Mirskio — Rusų literatūros istorijoje), bet dėl savo naujoviškumo (juo Puškinas greta Gribojedovo padėjo pagrindus rusų realistinės dramaturgijos rūmams), tipų apipavidalinimo (Boriso, Apsimetėlio, Pimeno ir kitų), darniai surištų scenų įvairumo ir spalvingumo daro tokio didelio išpūdzio, kad net Adomas Mickėvičius, išgirdęs jį iš paties Puškino lūpų sušuko — "Jei likimas bus tau palankus, tu būsi Sekspyrus." Manoma, kad Puškinas net toliau nuėjo, išdėdamas į sceną ir liaudį — tebūnie tamsią, užguitą, pasyvę, kartais maištauti šokančią, apgaulei ir klastai pasiduodančią, būtent, kaip ją apibūdino Šuiskis dialogo su Borisu metu.

Borisas Godunovas dėl nenuslepiančių anti-despotinių tendencijų buvo nedraugingai sutiktas caro Mikalojaus I, jo patarėjų ir oficialiųjų kritikų. Pastarųjų Bulgarinas, patiekdamas carui blogiausią atestaciją, pasipiktino — "na, kur mūsų šalyje yra girdėta, kad scenoje gali būti parodytas patriarchas ar vienuolis." Puškiną sukelta audra stiklinėje nenustebino — jis dar prieš tai išpėjo Viazemskį rašytame laiške: "Cenzūra nepraleis. Žukovskio manymu, carus, tragedijos paveiktas, suteiks man dovaną — jį (Puškiną tuo laiku buvo nemalonėje, ištremtas gyventi tėviškėje — kaime Michailovskoje—Vert.). Drūčiai abejoju. Kad ir parašyta pakilioje dvasioje, vistiek nesugebėjau paslėpti savo ausų po glušelio kepurę. Kyšo." B. Godunovą spausdinti leista buvo tik 1831 m., o vaidinti tik 1866 m., atsieit, po Puškino mirties, 1837 m.

Borisas Godunovas parašytas penkiapėdžiu jambu, vadinamais baltais rimais, vietomis kaitaliojasi su rimuotom eilėm (pvz., Vaivados Mnišeko pilis Sambore scenos pabaigoje) ar su proza. Proza tarp kitko parašyta visa scena Smuklė Lietuvos pasienyje. Šis veiksmas tiek gyvas, trykštąs sąmojum, kad laikomas atliktu su nepasiekta iki tol meistriškumu.

Veikalas vaizduoja 16 ir 17 šimt. sankryžos Rusijos istorijos tarpą, kai mirus Jonui IV Žiauriamam jo (pagal žmoną)

svainis bajoras Borisas, tapęs regentu dėl pirmojo vaiko — Teodoro silpnaprotybės ir Dimitrijaus mažametystės, nutarė (po Teodoro mirties) pašalinti kliūtį į sostą — Dimitrijų. Nužudęs pastarąjį svetimom rankom karūnavosi caru (1598 m.). Bet 6 metų valdymas buvo nelaimingas — be atvangos sąžinės graužiamas, pavaldinių neapykanta dėl žiauraus teroro, bajorų muremėjimas ir klasta, būsimąjo žento mirtis, badas, gaisrai ir kiti nepasisekimai slėgė jo nusikamavusią sielą, kas labiausiai ryškėja iš jo paties išpūdingo monologo. Tokioj aplinkoj nesunku buvo atsirasti Apsimetėliui, kuris prisiėmęs esą stebuklingai išsigelbėjusio caraičio Dimitrijaus vardą pakursto Lenkiją ir Lietuvą prisidėti prie žygio į Maskvą. Apsimetėlio sutelktos kariuomenės artėjimas palaužo Borisą, netrukus jis miršta. O išdavikai bajorai ir karo vadai, bei suglušinta liaudis padeda sakytam Apsimetėliui Grigorijui Otrepjevui įžengti į sostą ir vesti, pagal ankstyvesnį susitarimą, garbėtrošką lenkų — Mnišeko dukterį Marinką. Prieš tai dar bajorai nužudo Godunovienę ir vaikus. Tokia tai liūdna Boriso Godunovo pabaiga.

Mums, lietuviams, Borisas Godunovas įdomus dar tuo, kad gražina į galingosios Lietuvos laikus, dalyvavusios nekartą ir Rusijos likimo sprendime. Ne tik galingos, gebėjusios vienu metu kelis karus vesti (Rusija, Švedija), bet palikusios gilią vagą kultūros ir pažangaus valstybingumo dirvoje. Pakanka prisiminti Vilniaus Akademijos įkūrimą (1579 m.), Vyriausiojo Lietuvos Tribunolo įsteigimą (1581), Lietuvos Statuto III laidos atspausdinimą (1588 m.), Lietuvos Statutas (juo buvo kodifikuoti veikiančieji Lietuvos teritorijoje įstatymai) pavyzdingu sistemingu ir humanišku būdu smarkiai prašokęs tuometinius Europos kodeksus.

Baigęs vertimą sužinojau, kad Borisas Godunovas jau išverstas ir išleistas (su V. Svitalskio iliustracijom) pavergtoje Lietuvoje poeto J. Graičiūno. Jo knygą galima gauti Čikagos viešojoje bibliotekoje (Main Library), Nr. jos toks — Lit 891.71 P97b Cop1. Kiek mudviem paskirai pasisekė atskleisti Boriso Godunovo grožį, ne man spręsti. Lieka maloniausioji pareiga pareikšti nuoširdžią ir gilią padėką prof. Pranui Čepėnui, Ponai Alb. Čepėnėnei ir rašytojai Sonei Pipiraitėi-Tomarienei, su vertimu susipažinusiems ir kritiškų pastabų nepagalėjusiems. Ir jei skaitytojas, vertimą perskaitęs, pasijus įdomiai ir naudingai praleidęs laiką, bus prie to nemaža prisidėję šie gyvenamose sąlygose tikrieji mecenatai.

VERTEJAS.

Kremliaus rūmai

(1598 m. vasario m. 20 d.)

Kunigaikščiai Šuiskis ir Vorotinskis.

Vorotinskis.

Mums pavesta stebėt mieste kas dedas, Bet, rodosi, nebus žiūrėt ko mudviem: Maskva tušėja: va, paskui patriarchą Nuėjo liaudis jau prie vienuolyno. Kaip tu manai, kuo sumišimas baigsis?

Šuiskis.

Kuo baigsis? Spėt nedaug gudrumo reikia: Pastaugs ir paverkslens vėl liaudis mūsų, Borisas dar pasiraukys truputį, Tarytumei girtuoklis prieš stiklelį Ir pagaliau pareikšdamas malonę Nužemintai sutiks priimt vainiką; Po to — po to kaip buvę po senovei Valdys mus.

Vorotinskis.

Bet, žiūrėk, praslinko mėnuo,

Kai užsidaręs vienuolyne jis Su seseria pasaulio, rodos, vengia. Nei patriarchas, nei bajorai Dūmos Palenkti jo lig šiol vis negalėjo. Atrodo, kurčias būtų jųjų ašaroms, Maldavimams, visos Maskvos net verksmui Ir Didžiojo Soboro patarimams. Visi maldavę veltui jo sesutės Palaiminti Borisą viešpatauti;

Nuliūdusi vienuolė ir čarienė Nepermaldaujama, kieta, kaip jis — Matyt, Borisas tokią dvasią įkvėpė. Kas bus, jei mūs' valdovas iš tikrųjų, Pabodęs rūpesčių naštos sunkybės, Nepanorės užimti tuščio sosto? Ką tu sakysi?

Šuiskis.

Ką? Atrodo, veltui

Caraičio-kūdikio pralietas kraujas. Jei taip, Dimitrijus gyvent galėtų.

Vorotinskis.

Kokia niekšybė! Ką, ne jau Borisas Caraitį būt' nužudęs?!

Šuiskis.

Kas gi kitas?!

Papirkinėjo veltui Čepėgovą kas? Pakurstė kas abudu Bitiagovskiu, Kačalovą?.. Aš Ugliče buvau Iširti vietoje nusikaltimo:

Man pėdsakus šviežius užtikti teko; Piktadarybę matė visas miestas; Vienodai liudijo visi piliečiai; Tat grįžęs vienu žodeliu galėčiau Aikštėn iškelti slaptąjį žudiką.

Vorotinskis.

Kodėl jį nesiryžai sunaikinti?

Šuiskis.

Ko slėpti! Sumišau prieš netikėtą Begėdišką ir ramų elgėsi:

Jis žvelgė į akis, lyg nekalciausias, Vis klausinėjo, smulkmenom domėjos — Ir pakartoju girdint jam nesąmonę, Kurį jis buvo man patsai pakišęs.

Vorotinskis.

Nešvanku, kunigaikšti.

Šuiskis.

Bet kas liko

Man bedaryti? Skūsti Teodorui? Boriso akimis žiūrėjo caras, Boriso ausimis jis visko klausė. Prileiskime, įtikinčiau valdovą. Boriso žodžiai tuoj sujauktų tiesą, Ir būčiau ištremtas aš tuoj kalėti, Ko gero panašiai kaip mano dėdė Pasmaugtas tylutėliai ten už groty. Nesigiriu, bet jeigu, jau prireiktų, Tikrai jokios mirties nesibijočiau; Aš ne bailys, kartu juk ir ne kvailas, Kad leisčiau veltui sau užnerti kilpą.

Vorotinskis.

Šiurpi piktadarybė! Man atrodo, Žudiką sąžinė kankina smarkiai: Be abejo, nekalto vaiko kraujas Neleidžia Godunovui žengt į sostą.

Šuiskis.

Oi, nebaikštus Borisas, ne: jis peržengs!

Kokia garbė ir Rusijai, ir mums: Totorius, vakarykštis vergas, žentas Maliutos-budelio, toks pat lig kaulo Paims barmas, vainiką Mondmacho...

Vorotinskis.

Kilmės menkokos jis, mes garsesni.

Šuiskis.

Taip rodosi.

Vorotinskis.

Juk Šuiskis, Vorotinskis...

Tik pamanyk, gimę kunigaikščiais.

Šuiskis.

To maža. Tark, net Riuriko jie kraujo.

Vorotinskis.

Sutiksi, kunigaikšti. Teodoro Galėtumei užimti vietą.

Šuiskis.

Net

Greičiau, negu Borisas.

Vorotinskis.

Taip.

Šuiskis.

Gera!

Gudrauti jei Borisas nesiliaus, Kodėl mums nepradėti kurstyt liaudies: Tegul atsimeta nuo Godunovo, Čia kunigaikščių su kaupiu, tegul Caru sau sveiką renkas betkokį.

Vorotinskis.

Pakanka mums Variago palikuonių. Tikėtai sunku su Borisu varžytis: Vadų karingų atžala senąja, Deja, atrato liaudis mus laikyti.

Seniai netekome plačių pasodų,

(Tąsa 3-čiam psl.)

Seniai carams klapčiukais tik tarnaujam.
Kai įstengė jis liaudį užkerėti
Bauginimais, garbe ir prisimeilinimu.

Š u i s k i s .
(žiūri pro langą)

Drąsus jisai, o mes . . . Gana. Matai,
Jau grįžta minios išsisklaidę. Na,
Eiva greičiau, Kas nutarta, patirsim.

Raudonoji aikštė.

Liaudis.

P i r m a s i s .

Nepermaldaujamas! Jisai išvarė
šventikus, bajorus, net patriarchą.
Jie veltui kniubščiomis prieš jį parkrito:
Jį sosto spindėsyp pripildo baimės.

A n t r a s i s .

O, Dieve mano, kas valdovas bus?
O vargas mums!

T r e č i a s i s .

Žiūrėk, vyriausias djakas
Išaina mums paskelbti Dūmos žodį.

L i a u d i s .

Tylos! Tylos! Jau Dūmos kalba djakas.
Domės! Klausykite!

Š č e l k a l o v a s .

(nuo Raudonojo priebučio)

Nutarė Soboras

Maldavimo galia dar vieną kartą
Bandyt paveikt valdovo liūdną sielą.
Rytoj šventasis patriarchas vėlei,
Atlaikęs Kremlių iškilmingas pamaldas,
Ir vedamas štai vėliavų šventųjų,
Vladimirsko ir Dono dar ikonų
Ims žengti, o su juo sinklitas, pulkas
Bajorų, dvarponių, žmonių rinktinių
Ir minios šiaip visos Maskvos krikščionių.
Nueisim vėl visi prašyt carienės
Pasigailėt dabar Maskvos bedalės
Ir laimint Godunovą sėst į sostą.
Tat grįžkit jūs su Dievu į namus
Ir melskitės — tepasiekia Aukščiausiajį
Visų stačiatikių malda karščiausia.

(Liaudis skirstosi)

Devičje laukas. Novodevičij vienuolynas.

Liaudis

V i e n a s .

Jau jie nuėjo pas carienę celėn,
Nuėjo ten Borisas, patriarchas
Ir daug bajorų.

A n t r a s i s .

Kas girdėt?

T r e č i a s i s .

Tuo tarpu

Jis spiriasi; tačiau viltis nežlugus.

B o b a .

(su kūdikiu rankose).

Cit, cit! Necipk. Tuoj griebis tave baidyklė!
Gana, gana. Nurimk, nustoki žliumbės!

V i e n a s .

Nejau negalima pralįst pro tvorą?

K i t a s .

Negalima. Kur tau! Juk net lauke
Nepasisukt. Labiau tenai: Maskva
Čion susigrūdo. Žvelk: tvora, pakraigės,
Soboro varpinės, visi balkonai,
Viršūnės cerkvių, netgi patys kryžiai
Žmonių nusėsti.

P i r m a s i s .

Idomu begalo!

V i e n a s .

Girdi, koks triukšmas!

K i t a s .

Kas gi ten per triukšmas?!

Sustaugė liaudis, krinta, tarsi vilnys.

Po baro baras . . . dar ir dar . . . Brolyti,

Jau siekia mus: greičiau ant kelių pulkim!

L i a u d i s .

(keliaklupsta staugia ir verkia).

Pasigailėk o, tėve! Imk valdyti!

Būk tėvas, caras mums . . .

V i e n a s .

(tyliai)

Dėl ko ten verkia?

K i t a s .

Ar mums žinot? Tuo rūpinas bajorai,
Ne pora mums.

B o b a .

(ta pati).

O tu, kai verkti reikia,
Tai aprimai. Tuoj gausi. Kur baidyklė?!
Verk, lepūneli.

(trenkia jį į žemę. Kūdikis cypia).

Taip!

V i e n a s .

Kiekvienas verkia.

Pradėkim, brole, ir mudu.

K i t a s .

Stengsiuos, brole,

Bet negaliu.

P i r m a s i s .

Ar irgi. Kur svogūnas?

Akis patrinkim.

A n t r a s i s .

Ne, patepkim seilėm.

Kas ten daugiau?

P i r m a s i s .

O kas supaisys juos?

L i a u d i s .

Vainikas jo! Jis caras! Jis sutiko!

Borisas mūsų caras tegyvuoja!

Kremliaus rūmai.

Borisas, patriarchas, bajorai

B o r i s a s .

Tu, tėve patriarchai, jūs bajorai,
Apnuoginta prieš jus nūn mano siela.
Jūs matėte, kad ašai valdžią didžią
Prisiimu su baime nuolankiausiai.
Kokia sunki ta pareiga manoji!
Žengiu į Jonų galingųjų sostą,
Žengiu į caro-angelo juk sostą . . .
Šventasis tėve mano karūnuotas,
Išgirska raudas tarnų ištikimų
Ir iš aukštybių tam, kurį mylėjai,
Kurį iškėlei nuostabion didybėn
Atsiųsk valdyt palaiminimą šventą:
Į garbę tautą savo kad lydėčiau,
Kad būčiau aš, kaip tu, teisingas, geras.

Aš laukiu jūsų paramos, bajorai.

Tarnaukit man, kaip jam kadais tarnavot.
Kai su jumis darbais aš dalinaus,
Nebūdamas dar liaudies valios rinktas.

B a j o r a i .

Mes priesaikos laikysimės tvirtai!

B o r i s a s .

Dabar žygiuokime nulenkti galvas
Vėlionių, Rusijos valdovų karstams.
Paskui — sušaukt į puotą visą liaudį,
Visus, greta didžiūno aklą elgetą:
Visiems bus atdara, kiekvienas svečias.
(išaina, iš paskos bajorai).

V o r o t i n s k i s .

(stabdydamas Šuiskį).

Atspėjai tu.

Š u i s k i s .

Kas tokio?

V o r o t i n s k i s .

Čia anądien,

Atsimeni?

Š u i s k i s .

Ne, nieko aš neatmenu.

V o r o t i n s k i s .

Nejau? . . . Kai liaudis tvindė laiką Devičje,
Sakei . . .

Š u i s k i s .

Dabar ne laikas atsiminti.

Patarsiu — neblogai užmiršti kartais.
Beje, tada norėjau apsimetęs
Tave burnojimais tik išbandyti,
O gal greičiau patirti slaptą mintį.
Aure, jau liaudis sveikina Borisą —
Ko gero pastebės mane ten nesant.
Einu ir aš.

V o r o t i n s k i s .

Klatingas rūmų tarnas!

Naktis. Celė čudovo vienuolyne. (1603 m.)

Tėvas Pimenas. Miegantysis Grigorijus.

P i m e n a s .

(rašo prie lampados)

Dar vienas paskutinis padavimas —
Ir metraštis manasis baigtas bus.
Tesėtas žygis, įkvėptas Aukščiausio
Man nuodėmingam. Juk neveltui Dievas
Man metų daugelį stebėti leido
Ir laimino išmukt gudrybių rašto.
Gal kada nors koksai darbštus vienuolis
Užtiks šį darbą kruopštų ir bevardį,

Užžiebs, kaip ašai, savo žiburėlj
Ir perrašys padavimus teisingus,
Nuo chartų šių nupūtęs amžių dulkes.
Težino pravoslavų palikuonys
Tėvynės savo būtąjį likimą.
Tegarbina savus carus didžiuosius
Už nuopelnus, už garbę, už gerovę —
O už tamsiuosius, nuodėmingus darbus
Nužemintai Dievulio temaldauja.
Aš vėl gilioj senatvėj gyvenu,
Vėl pro mane žygiuoja praeitis —
O ar seniai ji įvykiais turtinga
Į priekį veržės, tarsi jūros-marios?
Dabar jinai bežadė ir rami:
Atmintyje veidų nedaugel liko,
Nedaugel žodžių pas mane užklysta,
Negrįžtamai nugrimzdo praeitis . . .
Bet brėkšta rytas, gesta žiburėlis —
Dar vienas paskutinis padavimas . . . (Rašo)
G r i g o r i j u s .
(prabunda).

Tas pats vis sapnas! Keista. Trečią kartą!
Prakeiktas sapnas! . . . O tenai senukas
Prie žiburėlio rašo ir nē karto
Nebuvo naktį, rodos, akių užmerkęs.
Kaip man patinka povyza ramioji,
Kai jis paskendęs siela praeity,
Vis tęsia metraštį: dažnai norėjau
Aš sužinot, kas grįžta iš po plunksnos?
Ar priespauda totorių geležinė?
Ar caro Jono žmogžudystės baisios?
Skaitlingam naugardiečių Vieče triukšmas?
Ar šiaip garbė tėvynės? . . . Bergždžias darbas.
Nē jo aukštoj kaktoj, nē jo žvilgsny
Negalima slaptų minčių susekti:
Didingas ir kuklus jisai kaip buvęs.
Taip lygiai ir teisme pražilęs djakas —
Ramiausiai stebi kaltą ir nekaltą,
Vienodai gėriui, blogiui abejingas,
Nejausdamas nei gailėsčio, nei pykčio.

P i m e n a s .

Atsibudai, brolyte?

G r i g o r i j u s .

Mane palaimink,

Teisingas tėve.

P i m e n a s .

Telaimina Aukščiausias

Tave šiandien, visad, per amžių amžius.

G r i g o r i j u s .

Tu vis rašai, pamiršęs miegą gaivų,
O mano poilsį ardyte ardė
Šetoniškos svajonės. Priešas drumstė.
Sapnavos man ką tik, kad laiptai statūs
Mane užkėlė bokštan. Iš aukštybių
Mačiau aš Maskvą, tarsi skruzdėlyną:
Ten aikštėj apacioj knibždėjo žmonės
Ir juokės iš manęs, ir rodė pirštais.
Ir gėda paėmė mane ir baimė —
Ir krisdamas galvotrūkiškais pabusdavau . . .
Taip tris sykius kartojosi šis sapnas.
Juk nuostabu? . . .

P i m e n a s .

Jaunasis kraujas žaidžia:

Žabok save malda ir pasninku, brolyti,
Ir bus lakių regėjimų pilni
Sapnai. Žiūrėk, ir ašai ligi šiolei,
Svaiginamas nelaukto kartais snaudulio,
Jei tik ilgos maldos nesukalbėsiu,
Matysiu sapnų sunkų, nuodėmingą:
Ir šmėkšo man tada triukšmingos puotos,
Stovyklos kariškos, susirėmimai,
Beprotiškos jaunystės pramogos.
(Bus daugiau)

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJA

siūlo pirkti šias knygas:

VINCAS KRĖVĖ-MICKEVIČIUS, 188 psl. \$2.00

J. ŠVAISTO PETRAS ŠIRVOKAS, 230 psl. \$2.75

DAN KURAIČIO ATSIMINIMAI, 208 psl. 2.00

1950 m. Lit. Dr. METRAŠTIS, 304 psl. \$2.00

Platintojams duodame nuolaidas

Pinigus prašome siųsti čekiu arba Money Or-
deriu tokiu adresu:

Lithuanian Literary Society of Chicago

1739 South Halsted Street

Chicago 8, Illinois

Rengiamės spausdinti kitus kūrinius.

KALBOS DALYKAI

REDAGUOJA
DR. P. JONIKAS

AMERIKOS LIETUVIŲ KALBA

XLIII. PARAPINĖS MOKYKLOS IR LIETUVIŲ KALBA

(Tęsiny iš Nr. 49.)

Jau lietuviškų-lenkiškų parapijų laikais buvo bandoma įkurti mažą parapiinę mokyklėlę ir šiuokius tokius lituanistikos kurselius, bet iš to nieko neišėjo, nes lenkas kunigas piestu štojo prieš tokį baisų užsimojimą. Bandytas buvo padarytas 1889 m. šenadory, kur lietuviai su lenkais buvo įsisteigę mišrią parapiją ir kur klebonavo baisiai užkietėjęs ir sykiu suglušėjęs kun. Lenarkevičius. Sakau suglušėjęs, nes jis primygtinai aiškino, kad lietuvių kalba tik tiek tesiskirianti nuo lenkų, kiek vokiečių Platt nuo Hoch Deutsch. Čia lietuviai parapiečiai prašė savo kleboną gauti lietuvių vikarą ir pradėti lietuvišką mokyklėlę jų vaikučiams. Bet klebonas griežtai ir įžūliai atsakė.

Ir dėl to pirmos lietuviškos parapiinės mokyklos įkūrimo garbė atiteko Pitstono lietuviams, kur klebonavo šviesus ir geras lietuvis patriotas kun. Zlotožinskas. Į kunigus jis buvo išventintas 1890 m. ir paskirtas Pitstono lietuvių parapijos klebonu. Būdamas lietuvis iš sielos ir širdies, tuoj įkūrė savo parapijoje lietuvišką parapiinę mokyklą ir ja rūpinosi, kaip tikras ir geras lietuvis. Bet gražas jo darbas buvo nušluotas kun. Šedvyčio, kuriam atiteko Pitstono lietuvių parapija ir kuriam visai nerūpėjo nei lietuvių kalba, nei jų vaikučių lietuviška ateitis. Jis lietuvišką mokyklą tuoj panaikino, kaip nereikalingą parapijai našta, ir labai kilnus kun. Zlotožinsko darbas žlugo.

O tas kun. Zlotožinskas buvo ne tik geras lietuvis patriotas, bet ir nuoširdus poezijos mėgėjas ir tautinių eilėraščių rašytojas. Jis labai sielodavosi dėl lietuvių tremtinių, kurie bėgdavo iš Lietuvos nuo caro žandarų persekiojimų už lietuvišką veiklą. Štai posmas iš vieno jo eilėraščio, kur jis gaudžiai apdainuoja vieną tremtinį, svetimaj žemėj (Amerikoj) mirusį:

Iš Lietuvos išvartytas, lankė žemę šalies šitos,
Bet jau nebaigė kelionę, amžin atils' duok jam, Pone.
Pagal kryžių diktas kapas, apibiręs sausais lapais
Ir apaugęs žole suvis — čia, mat, pakastas lietuvis.
Jo tėvynė, tėvai jojo namieje tarnais pastojo,
O nabagą jį išvarė, ir jis čia akis uždarė.

Smelkiasi dabar į galvą mintys, o į širdį skausmas, ar galėjo kun. Zlotožinskui nors sapne prisispauoti, kad po 60 metų bus iš Lietuvos išvartytas ne vienas, kurį jis gailiai apdainavo, bet — tūkstančiai...

Paskutinį devynioilktojo amžiaus dešimtmetį lietuviškosios parapiinės mokyklos buvo kuriamos prie kiekvienos lietuviškos bažnyčios, žinoma, ne tiek

noru ir valia lietuvių kunigų, kiek vyskupų. Lietuvių kunigų, tokių, kaip kun. Zlotožinskas, labai maža tesirado. Didelis jų daugumas skendėjo lenkizmo raugė, ir lietuviškos mokyklos jie nenorėjo, juo labiau, kad ją laikė kiauru maišu parapijos pajamoms. Bet vyskupai galvojo kitaip. Jie, mat, puikiai suprato ir iš kasdieninių patirčių žinojo, kad lengviausias ir trumpiausias kelias į žmogaus širdį yra jo gimtoji kalba. Todėl jie ir išleido įsakymą, kad prie kiekvienos lietuviškos bažnyčios turi būti ir lietuviška mokykla, kurioje lietuvių vaikai būtų mokomi ir lietuvių kalbos šalia angliškiosios. Jie dar ir to reikalavo, kad bažnyčioje pamokslai būtų sakomi lietuviškai. Sulenkėjusiems lietuviams kunigams plaukai ant galvos atsistojo, o akla lenkizmo dvasia staugė jų krūtinėje, tarsi išalkę vilkai baisiai šaltą žiemą. Staugė ir gobšumo dvasia jų kišenėje, kam mažiau dolerių joje susikraus, nes juk feikės daug jų atiduoti mokyklos išlaikymui. Bet katalikų bažnyčios vyriausybė yra labai griežta ir kieta, ir mažesnieji turi klausyti vyresniųjų nuo A iki Z. Tai ir buvo kuriamos mokyklos kiekvienoje parapijoje, nežiūrint, ar klebonai jų norėjo, ar ne.

O mokykla, vienokia ar kitokia, visada daugiau duoda žmogaus sielai, negu iš jos atima. Taigi taip buvo ir su šiomis parapiinėmis mokyklomis; juo labiau, kad lietuvių vaikučiai galėjo jose pramokti nors truputį lietuviškos gramatikos ir istorijos. Tik ar iš tikrųjų galėjo?

Lietuvaičių mokytojų tada kaip ir nebuvo, daugiausia lenkės, su skysta priemaiša airių, prancūzių ar vokiečių. Lietuvių kalbos jos nemokėjo, o lenkės jos ir nepakentė — juk pagoniška... Nemėgo lietuvių kalbos ir patys sulenkėję kunigai. Jie kvietė į lietuviškas parapiines mokyklas tik lenkes, ir daugely jų mokyklų mokytoja buvo tik vienos lenkės.

Ir kaip pirma dėl lenkų parapiiečių, taip dabar dėl lenkių mokytojų kilo baisi audra, kuri pikčiausiai šėlo Čikagos pirmutinėje parapijoje, vardu šv. Jurgio, įsikūrusioje garsiojo Bričporto centre 1892 m.

Mat, 1898 m. iškilo karšti ginčai tarp lietuvių laikraščių ("Lietuvos", "Kardo" ir kunigų leidžiamo "Garso") dėl parapiinių mokyklų lietuviškumo. "Lietuva" buvo pirmutinė, kuri padarė švelnią pastabą, kad parapiinės mokyklos lietuviams labai daug kaštuojančios, o naudos iš jų lietuvių jokios, nes jose mokytojaujančios tik lenkės. "Kardas" lyg ir šyptelė-

jo, lyg ir pabarė "Lietuvą", kam ji, "sėdėdama prie pat parapijinės mokslo šono" ("Lietuvos" leidykla buvo šalia šventoriaus. Alg. M.) nemato, kad ten lenkiškos minyškės akla lietuvių vaikus, pačios nemokėdamos lietuvių kalbos". O "Garsas" pasakė, kad "pastatyti gerą mokslo, tam reikia ir pinigų ir atsakančių žmonių, o tų dviejų dalykų mums stoka. Galutinai, su mokytojais dar ne tiek bėdos būtų; iš kur kapitalą imsi?" "Lietuva" griebsi įrodyti, ir iš tikrųjų ji įrodė, jog kapitalo stoka netokia jau baisi, kaip atrodo, ir kad būtų galima už jį išlaikyti visai gerą lietuvišką mokyklą, jei tik mokyklos "užveizėtojai" būtų geri.

O tais metais šv. Jurgio parapiją ir mokyklą vedė kun. Kriaučiūnas. Nei iš šio, nei iš to jis pasijuto tikrai esąs tas negeras "užveizėtojas". Ne tik tai pasijuto, bet ir ligi gyvo kaulo išsiskaudino, nes tuoj pasiuntė savo vargonininką pas "Lietuvos" leidėją Olšauską reikalauti, kad kuo greičiausiai viską atšauktų. To ne lepšės, bet tvirto vyro būta, tai griežtai atsisakė. Tada kunigas atsiuntė dvi seseris mokytojas, kurios buvo labai smarkios, ir išbarė ne tik tai leidėją, bet ir redaktorių, kuriam jos sakė: "Jakie macie prawo krytkować zakonice? Kto wam pozwalil mieszać się w sprawy szkół katolickich?" Redaktorius šernas, nors ir gerai mokėdamas lenkiškai, atsakė lietuviškai: "Lenkiškai aš nesuprantu. Prašau sakykit lietuviškai, su koku reikalu atėjote". Lenkutės sumišo, nes nė vieno žodžio nesuprato, nors ir "mokė" lietuvių vaikus lietuviškai, kaip sakydavo ir dievagodavosi kun. Kriaučiūnas. Jos pasakė "Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus", ir išėjo, tartum šluotos ragavusios.

Bet tai buvo tik pradžia didelės ugnies, kuri baigėsi dar didesne byla. 1899 m. "Lietuvos" leidėjas ir redaktorius gavo pranešimą iš kriminalinio teismo, kad abudu yra skundžiami už "šmeižimą" (libel). Skundėjas buvo kun. Kriaučiūnas. Ir vasario 3 d. 6 val. vakare abudu buvo areštuoti ir išvežti į kalėjimą, kur išsėdėjo visą naktį, kol buvo sudaryta \$2000.00 užstato.

O už ką gi juodu buvo apskusti, areštuoti ir kalėjiman pasodinti? Nagi tik už tai, kad labai teisingai pasakė savo laikrašty apie šv. Jurgio parapiinę mokyklą, kurioje 4 lenkės seserys mokė "lietuviškai" lietuvių vaikus, pačios nė žodžio lietuvių kalbos nemokėdamos.

Byla prasidėjo 1899 m. balandžio 10 d. ir tęsėsi 5 dienas. Per visą laiką labai smalsiai stebėjo bylos eigą net keli lenkai kunigai, advokatai, biznieri ir šiaip jau žmonės. Bylos turinys buvo labai skandalingas ir lietuvių vardą teršiąs kitataučių akyse, nes didžioji Čikagos spauda tikrai gardžiavosi jos sensacijomis. Liudininkai, mat, iškėlė aikštėn kun. Kriaučiūno labai įžūlų sauvliavimą, netaktą ir visišką do-

rovinį supuvimą, nes jie pasakė, kiek daug kartų matę kunigą katvėje girtą besivoliojantį (tada Čikagos gatvių daug buvo visai negrįstų ir labai dumblinų) ir pan.

Teismas "Lietuvą" išteisino, ir šviesi žinia pasklido po visą Bričportą, kuriame jau ir tada gyveno keli tūkstančiai lietuvių.

(B.d.)

Dr. Alg. Margeris

CARPENTER WORK
ALL TYPES REMODELING,
REPAIRS
Phone MR. HOOD
Bittersweet 8-1740
Pasididžiudami pranešame apie
tikrą baigtą

Imagine an oven 24" wide, 14" high and 18" deep—easily accommodates 6 pies; 8 cakes; 12 loaves of bread. With all this capacity range takes only 30" wide floor space.

All deluxe equipment including electric lamp, electric clock and chime timer, four center-simmer fuel saving top burners, 3 inches of insulation around oven, slide-out drawer type broiler, oven heat control.

SOLTIS

HOME APPLIANCES
& FURNITURE

2647 West 51st Street
HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND
THURSDAY EVENINGS

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

visus mokesčius
čia sumokėjus

100% apdrausta

DRABUŽIAI
GYDUOLĖS
ir t. t.

Jūsų giminės gauna be
jokių jiems išlaidų

**CENTRAL PARCEL
SERVICE, INC.**

220 SO. STATE ST., CHICAGO
Tel. WAbash 2-9354
Atdara šeštadien. iki 1:30 popiet.

ITALIJOS PROBLEMAS

Paskutiniame "Aidu" numerį telpa įdomus straipsnis, kuriame autorius Dr. J. Sav. nagrinėja šių dienų Italijos socialines problemas ir stengiasi išaiškinti, kodėl komunizmo augimas ir įsigalėjimas ten toks stiprus. Nors autorius savotiškai mėgina spręsti Italijos darbininkų pasukimą "į kairę", įrodinėdamas, kad "šiandien dėl to, kas vyksta Italijoje, didelė kaltės dalis krinta ant tų, kurie nesuprato ir nesupranta popiežių doktrinos darbininkų klausimų ir lieka indiferentiški bei inertiški socialiniuose klausimuose", bet šiaip straipsnis pasižymi įdomiais faktais, kurie leidžia suprasti ne tik šių dienų Italijos, bet ir kitų Europos kraštų darbininkų palinkimą į komunizmą.

Autorius teigia, kad šiandieninė Italija turi daug pavojingų plyšių ir silpnų vietų, kurios sudaro daug rūpesčio kovojantiems prieš komunizmą. Tas silpnasias vietas jis išskaičiuoja: 1) gyventojų perteklius Italijoje, kurioje kasmet priauga 400,000 žmonių; 2) darbo ir duonos stoka — statistikos duomenimis 1950 m. Italijoje buvo daugiau negu 2 milijonai bedarbių; 3) butų trūkumas — 1951 m. gyventojų surašinėjimo duomenimis 47 milijonai gyventojų turėjo tik 35 milijonus kambarių; ir 4) pajamų nelygumas — 1949 m. statistikos duomeniai rodo, kad puspenkto milijono šeimų turėjo tik po 22,000 lirų mėnesinių pajamų (kukliam pragyvenimui reikia bent 60,000 lirų), o tuo tarpu 260,000 šeimų tuo pat laiku turėjo po 370,000 lirų mėnesinių pajamų, arba 17 kartų daugiau už pirmąsias.

Ta proga autorius cituoja 1944 m. per radiją papos pasakytą kalbą ir pabrėžia, kad toks pajamų nelygumas nėra suderinamas su krikščionišku mokslu apie nuosavybę. Visas straipsnis dvelkia tendencija, kad jeigu būtų laikomasi krikščioniškosios socialinės doktrinos ir papų nurodymų, komunizmas Italijoje neturėtų pasekėjų. Dr. J. Sav. sako, kad Italijoje komunizmas įsigali ne dėl masių tamsumo ir ne dėl antireliginio jų nusistatymo, bet dėl pačių katalikų nepakankamo aktyvumo darbo klasei pakelti ir jos ekonomines sąlygas gerinti. Dėl to, esą, Italijos proletariatas nepasitikiš socialinėmis katalikų organizacijomis. "Juk jei paskutiniuose rinkimuose, rašo autorius, 9 milijonai italų katalikų, nepaisydami Bažnyčios išpėjimo ir griežtų Sancti Officii patvarkymų, vis tik atidavė savo balsus už kairiuosius, tas rodo, kad jie netiki socialine Bažnyčios veikla ir nepasitiki tais, kurie sakosi tai doktrinai atstovaujanti".

Toliau autorius rašo, kad "O tačiau Bažnyčia ir socialinėje srityje, rodos, darė viską, ką galėjo", ir išskaičiuoja eilę dva-

siškių, kurie nuo 19 šimtmečio vidurio daugiau ar mažiau reišėsi Europos bei Amerikos darbininkų judėjime. Bet jo pastangos iškelti Bažnyčios rūpinimąsi dirbančiais sugniužta, kai jis ima kalbėti: "Nemažinant katalikų inaišo į darbininkų būvio pagerinimą, vis tik reikia pripažinti, kad daugiausia darbo žmonių gerovei yra iškovoję profesinės sąjungos, kurioms beveik visur vadovauja arba komunistai arba jiems prijauciantieji. Jei darbo diena iš 12—15 valandų sutrumpinta iki 8 val., jei vaikams iki 14 metų uždrausta dirbti fabrikuose, jei alga darbininkui priklauso ne nuo darbdavio malonės, o yra nustatyta įstatymu, jei yra pripažintos darbininkų sąjungos, leisti streikai, jei darbininkai yra draudžiami nelaimės, ligos, senatvės ir individualumo atvejais, jei politiniame gyvenime iškovota moterims lygios teisės su vyrais — vis tai daugiausia organizuotų darbininkų pastangų vaisiai. Kairieji, kurie šiandien beveik visur vadovauja darbininkų unijoms ir profesinėms sąjungoms, savo padėtį panaudoja darbo klasės agitacijai, įrodinėdami, kad tik jie yra tikrieji darbininkų globėjai ir vadai". Toliau autorius pastebi, kad "net tie, kurie politikoje savo balsus atiduoda už krikščionis demokratų, sindikatų rinkimuose laikosi kairiųjų vadovaujamos organizacijos, nes per ją tikisi geriau atsiekti ekonominės gerovės."

Po tokio straipsnio norisi paklausti, kodėl gi katalikams nesiseka tvarkyti italų darbininkų? Juk šalis katalikiška, joje gyvena net pats Bažnyčios galva, kraštą valdo krikščionys demokratai, kurie, kaip ir viso pasaulio krikščionys demokratai, stengiasi įgyvendinti "krikščioniškąją socialinę doktriną", o vis tik darbininkai linkę burtis apie marksistus. Ar čia nebus tik toji pati problema, kuri iškilo Prancūzijoje ryšium su kunigų-darbininkų akcija? Bažnyčia sau, o gyvenimas sau. P. V. V.

You Make No Mistake
When you buy your
Vitamins and Drugs from
EISELE
Over 54 years of
Pharmaceutical Service
GEORGE EISELE
176 WEST ADAMS STREET
FRanklin 2-8935
Prescriptions filled for
Foreign Countries.

INCOME TAX
pajamų mokesčius apskaičiuoja
VLADAS ŠIMAITIS
registruotas Real Estate Brokeris
BRIGHTON PARKE
4241 S. Mplewood. Tel. Bishop 7-0480
Nuo 1 ryto iki 9 val. vakaro.

GUSTAFSON'S
Venetian Blind Service
Free Estimates. Cleaning & Taping
Flexible Steel & Aluminum Blinds
5686 MILWAUKEE AVE.
RO 3-8920

BUDRIK'S
3241 South Halsted Street
Atdara sekmadienį nuo 12 iki 6 val. vakaro.
Pirmadienį ir ketvirtadienį iki 9:30 val. vakaro.

KREDITUOJA KIEK JUMS REIKALINGA!
Didelis dirbtuvės užpirkimas! Sutaupimas
visiems namų reikalams! Didelis pasirinkimas
iš įvairių išdirbysčių!

GYVENAMOJO KAMBARIO SETAI

\$149 vertės 2 gabalų gyvenamojo kambario setas	\$89.00
\$159 modernus Kroehler 2 gab. gyv. kambario setas	\$119.00
\$199 vertės 2 gab. puikūs moderniškai setai	\$138.00
\$239 vertės 2 gab. Jacquard Frieze setai	\$159.00
\$129 vertės dalimis (sectional) setai	\$59.00
\$149 vertės dalimis (sectional) setai	\$79.00
\$199 vertės Kroehler dalimis (sectional) setas	\$124.00

MIEGAMOSIOS SOFOS

Simmons kėdė lova (chair bed)	\$37.00
\$70 vertės Sofa lova	\$39.00
\$259.50 Simmons apartamentinio dydžio Hide-a-Bed	\$199.00
\$139 vertės Brandwein Davenport	\$89.00
\$199 vertės Bran-Divani, moderniškų audėklų	\$138.00
\$219 Kroehler Sleep-O-Lounge	\$159.00
\$299.50 Simmon Hide-a-Bed, Lawson stiliaus	\$199.00

MIEGAMOJO KAMBARIO SETAI

Pilno dydžio lova ir dviguba komodė	\$59.00
\$109 vertės 3 gabalų miegamojo kambario setai	\$79.00
\$139 vertės 3 gab. Blonde miegamojo setai	\$99.00
\$199 vertės 3 gab. "Bleached" su dviguba komode setai	\$159.00
\$199 vertės 3 gab. 18 amž. mahogany veneer setai	\$159.00
\$239 vertės 3 gab. su dviguba komode riešuto setai	\$179.00
\$269 vertės 3 gab. Cordovan, su dviguba komode setai	\$189.00

MATRACAI, LOVOS
BARGENAS ANT VISŲ GUOLIU REIKMENŲ!

Reg. vertės \$59 Innerspring matracai, viena pusė vilnų	\$29.00
Reg. \$29 Resilient Innerspring matracai	\$19.85
Reg. \$39 Simmons Innerspring matracai	\$29.85
Reg. \$59 Simmons "White House" matracai	\$39.50
Reg. \$79 vertės garsios išdirbystės Sofa lova	\$58.00
Reg. \$39 vertės atskiros lovos, pasirinkimas	\$17.00

DINETTES - VALGOMOJO KAMBARIO SETAI

Reg. \$69 vertės Chrome Dinette	\$39.00
Reg. \$89 vertės Chrome Dinette	\$49.00
Reg. \$125 vertės Chrome Dinette	\$69.00
Reg. \$175 vertės Dinette setas	\$99.00
Reg. \$249 vertės 7 gab. valgomojo kambario setas	\$139.00
Reg. \$150 vertės 5 gab. Lloyds Dinette, šviesaus klevo	\$79.00

KILIMAI, KARPETAI

\$39 vertės "Wool Face" kaurai	\$19.00
\$9.00 vertės ketv. jarda Twist Broadloom, ketv. jarda	\$4.00
\$69 vertės 9x12 Axminster kaurai	\$49.00
\$79 vertės 9x12 Broadloom kaurai	\$59.00
\$99 vertės 9x12 Bigelow kaurai	\$69.00

RASOMIEJI STALAI (DESKS)

Klevinis mokinių raš. staliukas, vertės \$29, už	\$19.00
Blond Kneehole raš. staliukas, vertės \$59, už	\$39.00
"Typewriter desk", mahogany, vertės \$74.50, už	\$42.50
Kneehole raš. staliukas, odos viršum, vertės \$99.50, už	\$49.00

ĮVAIRIEMS REIKALAMS KĖDĖS

\$14 vertės plastikos kėdės	\$7.00
\$29 vertės televizijos kėdė	\$14.00
\$49 vertės "Barrel" kėdė	\$26.00
\$59 vertės Kroehler kėdė	\$29.00

STALAI

\$19 vertės "coffee" stalai	\$9.00
\$21 vertės Cocktail stalai	\$10.00
\$35 vertės stalai	\$14.00
\$20 vertės "End" stalai	\$8.00

\$20.00 nuolaidos perkant tą naują \$59.00 vertės matracą viena pusė vilnų—dėl žiemos.

JOS. F. BUDRIK, INC.
3241 South Halsted Street
Budriko radio valanda leidžiama kiekvieno ketvirtadienio vakare nuo 6 iki 7 val. vakaro iš stoties WHFC, 1450 kilocycles.

Dirbtini Dantys
Laisvi ar nepritaikyti?
DANTŲ PLOKŠTELĖS
pataisomos ir stipriai įstatomos.
Sužaloti dantys pataisomi,
o nuotrupos išlyginamos.
— 1 valandos darbas —
State Dental
Plate Laboratory
1635 W. 47th St. YArds 7-4499
944 W. 63rd. WAilbrook 5-2558
639½ W. 63rd St. WE 6-2608

Dirbtini Dantys
Laisvi ar nepritaikyti?
— 1 valandos darbas —
Cleveland Dental
Plate Laboratory
456 W. North Ave. MI 2-6221
404 E. 47th Street. AT 5-6880
160 Milwaukee Ave. HU 9-3242

Dirbtini Dantys
Laisvi ar nepritaikyti?
DANTŲ PLOKŠTELĖS
pataisomos ir stipriai įstatomos.
Sužaloti dantys pataisomi,
o nuotrupos išlyginamos.
— valandos darbas —
A-1 Dental
Plate Laboratory
22 W. Madison, Room 223,
DE 2-6804
1587 W. Ogden Ave. MO 6-3733
1425 Wilson Ave. LO 1-9280
2003 W. Lawrence SU 4-8708

SUTINKANT DR. JUOZO GIRNIAUS "LAISVĘ IR BŪTĮ"

Dr. Juozo Girniaus pasirodžiusi studija "Laisvė ir Būtis" apie Karl Jasperso egzistencinę metafiziką yra ypač džiuginantis reiškinys mūsų tautinėje kultūroje. Filosofija visada buvo ir visada yra didelė spraga mūsų kultūriname kroviny, nors kūribinga filosofija yra tikriausiai pats spalvingiausias žmogiškas pasireiškimas. Tat tenka Dr. Girnių sveikinti ir linkėti jam ir toliau tęsti filosofinį darbą.

Kas dėl pačios studijos šiame straipsny ir pabandysime pažvelgti į jos turinį. Jis, žinoma, gali būti diskutuotas iš įvairių pusių, bet čia mes jį bandysime suprasti analitiškai.

Kaip kiekvienas ne savo filosofijos pristatymas, taip ir Dr. Girniaus Jasperso pristatymas yra kritiškas. Taigi veikalo svarba glūdi ne Jasperso filosofijos atpasakojime, bet jos vertinime. Galima pastebėti, kad Dr. Girniaus atpasakojimas yra labai išsamus ir tikslus. Pilnai tenka sutikti su Dr. P. Celiešium: "Dr. J. Girnius susėmė gilią Jasperso mintis, išblaškyltas po tūkstančius jo filosofinės sampratos puslapių į, palyginti, nedidelės apimties veikalą." (Draugas, š. m. vas. 20 d.).

Bet Dr. Girniaus Jasperso kritika neužsitarnauja tiek pat laurų, kaip atpasakojimas. Pati kritika, nors kartais ir subtili, pasidaro abejotinos vertės, kai autorius nuolatiniškai vartoja nepilnas sąvokas. Tuo nenoriu teigti, kad filosofinių problemų sprendimas turėtų būti vien tik loginio — epistemologinio pobūdžio, nes toks sprendimas gali iš viso netikti metafizikai, kaip kad pats autorius kalba savo prarty: "Bet lygiai nesu ir iš tų, kurie manosi galį filosofines linkmes klarifikuoti į teisingas ir klaidingas ta pačia prasme, kaip bet kurį matematinio uždavinio sprendimą galima rasti tik arba teisingą arba klaidingą." Bet sąvokos ir metafizikoje turi būti pilnos, jų išsamumą nustatant pačiam turiniui; nes sąvokų pilnumas, kas yra universalumo problema, ir yra tas kas iš viso išskiria filosofiją.

Šį sąvokų nepilnumą galima pavaizduoti pavyzdžiais iš pačios knygos. Pvz.: "Jaspersinė tikėjimo samprata mus pastato prieš klausimą: ar gali ir abejonė nušvisti tikėjimo jėga? Tie, kuriems šis klausimas atrodo savyje pačiame prieštaringas, turime atsakyti: *netikime į tokį tikėjimą, kurį gairina tik nevilnis pasiekli objektyvią tiesą*. Abejojame tokio filosofinio tikėjimo autentiškumu, kuris tikėjimo vardą teikia tam, kas iš tiesų tėra netikėjimas rasti tiesą." ("Laisvė ir Būtis", p. 41). Čia iš karto matosi kad Jaspersas tikėjimui nori rasti turinį, kuris jo sis-

temoje atitiktų tikrovę, kaip ji yra išgyvenama modernaus žmogaus egzistencijoje. Ar jis tikėjimui pajėgia duoti turinį ar ne, reikia pakankamai įsąmoninti į jo mąstymą. Bet Dr. Girnius neigia jaspersinio tikėjimo turinį, kadangi tikėjimas yra žinoti tiesą. Sutinku, kad tai yra populiaris sąvoka, bet nesuprantu, kodėl ji turėtų būti teisinga. Tokiu būdu, kada yra įvedamas kaip premisa toks teigimas, kuris reikalauja įrodymo kaip pati išvada, tada nieko negalima išvesti, atseit, petitio principii. Kad tai yra iš tiesų ėjimas ratu iš Dr. Girniaus pusės, rašančiam yra aišku iš Jasperso kalbos pasakytos prieš kiek metų berods Frankfurte, kur jis nuodugnai aiškino, kodėl jis tikėjimą tegali taip suprasti kaip jis jį suprantą.

Arba vėl: "Bet čia ir turime kelti paskutinį klausimą: ar laisvė, atsieta nuo Dievo meilės ir suvesta į kaltės sąmonę, gali mus žadinti į žmogaus meilę, kuri lygiai ir Jaspersui, kaip mums, turi liudyti Transcendenciją? Negalime šį klausimą atsakyti: taip. Kaltės sąmonė be Dievo meilės (tiesiogine, ne tik metaforne prasme) niekada nepakils ligi tos visuotinos meilės, kuri ir pačiame prieš regį artimą. Tokia meile esame mylimi tik Dievo, kuris yra pati Meilė." ("L. ir B.", p. 148.)

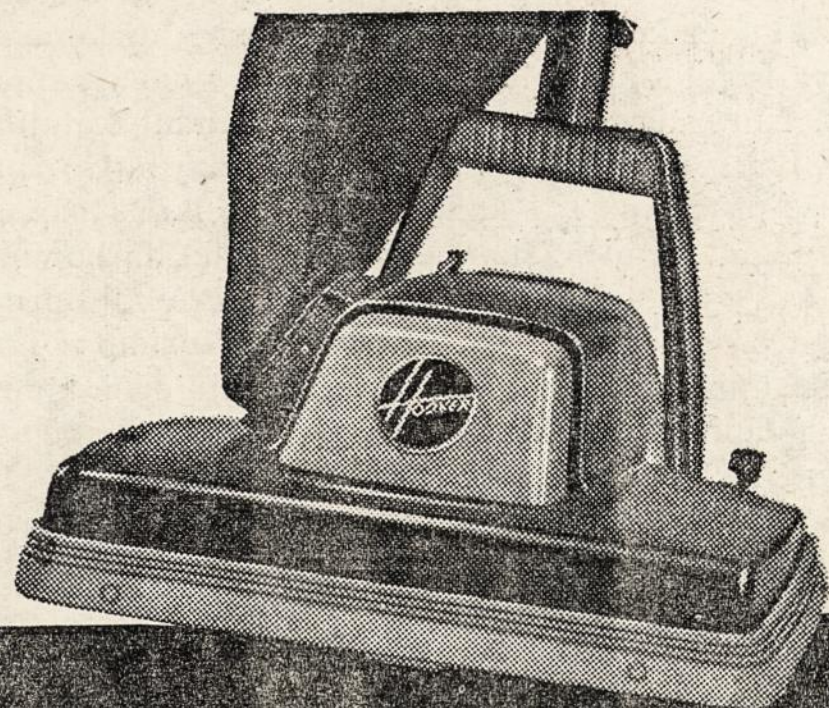
Taip pat: "Negalime sutikti su Jasperso bandymu grįsti metafiziką morale, nes šis bandymas iš anksto savyje slepia netikėjimą mūsų proto jėga pakilti ligi Absoliutinės Būties." ("L. ir B.", p. 149.)

Visiems teigimams mes reikalaujame aiškesnių ir pilnesnių sąvokų, o tai mes reikalaujame pačios filosofijos vardu. Jaučiame, kad Dr. Girnius ne-

(Tęsinys 7-me pusl.)

LIETUVIŠKA APDRAUDŲ AGENTŪRA

• Visų rūšių apdraudos asmenims ir biznio įstaigoms. • Finansavimas. Draudžiu ir perdraudžiu visose draudimo bendrovėse.
JONAS KIRVAITIS, Gen. apdraudų brokeris ir savininkas
INTERSTATE INSURANCE AGENCY
5900 So. Ashland Ave., Chicago 36 Ill. Tel.: WA 5-5671—Rez. HE 4-4033
Darbo val.: kasdien 9:30—4:30; be to, pirm. ir ketv. 6:00—9:00 vakarais.

NOW YOU CAN OWN THE NEW
HOOVER *Lark*

Light Weight, Low Cost, Full Size

EASY TERMS

Easy to use! Faster cleaning!
No bag to empty!

Complete attachments
for all home cleaning!

Special **KING-SIZE TRADE-IN** allowance

for your old cleaner—now at

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 West 51st St.

HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

Rekordas...

- ★ Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- ★ Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes ir savo taupytojams išmokėjo kiekvietą sutaupytą dolerį
- ★ Aukštus dividendus išmokėjo visada be perstoјimo
- ★ Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

Nelaukit—Pradėkit Taupyti Šiandien!

Istaigos valandos: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. po pietų, Ketvirtadieniais nuo 9-tos valandos ryto iki 8 val. vakaro, Trečiadieniais visai neatidaroma.

AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Rd. • Chicago 8, Ill.
JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres. • Tel. VI rginia 7-7747

Devintas "Studi Baltici" tomas

Italijoje nelabai seniai išėjo devintas "Studi Baltici" tomas, kuris paskirtas Vinco Krėvės-Mickevičiaus septyniolikos metų sukakčiai paminėti. Tuo tikslu leidiny telpa specialus Dr. Vinco Maciūno straipsnis "Vinco Krėvės vieta lietuvių literatūroje". Šį tomą išleido Toskanos Mokslo ir Literatūros Akademija "La Colombaria" Florencijoje. Pirmuosius aštuonius tomas buvo išleides Rytų Europos Institutas Romoje.

Iš kitų straipsnių pažymėtinas W. C. Jaskevičiaus disertacinis darbas iš lietuvių mitologijos srities — apie Jono Lasickio dievus. Lietuvių mėnesių vardus nagrinėja savo disertaciniame studijoje R. L. Pearce.

Nemaža straipsnių paskirta lietuvių kalbos klausimams. Pažymėtinas prof. A. Senno straipsnis — "Indėlis į lietuvių istoriografiją". Prof. Salys rašo apie lietuvių vienaskaitos šauksmininką su galūne -ai. Estas P. Arumaa — apie dalelyčių vaidmenį lietuvių kalbos linkniavime ir suomių V. Kiparski — apie inkaro etimologiją. Su lietuvių kalba susiję straipsniai yra E. Fraenkeli — apie baltų-slavų bei iranėčių sintaksę ir V. Pisano — apie baltų optatyvą.

Be to, yra dar keli latvių autorių kalbiniai straipsniai. Šiame tome telpa straipsniai yra parašyti italų, anglų ir vokiečių kalbomis. Po ilgos pertraukos žurnalas numatomas leisti toliau neperiodiškai.

Sutinkant Dr. Juozo Girniaus "Laisvę ir būtį"

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

viską pasakė, ir todėl tikrai laukiame kitos knygos, ir ne vien tik kritišką vertinimą, bet nuosavą kūrybą.

Iš Dr. Girniaus kritikos bendros nuotaikos kaip ir daugumoje paskutiniųjų lietuvių filosofinių rašytojų, jaučiasi rusų mesianistinė-solovjovinė įtaka. O apie rusus mesianistus tikrai galima sakyti, kad jie filosofiją bandė anaekroniškai sumisti. Solovjovas niekuomet nebuvo vakarų filosofas, bet daugiau tik jų mokiny. Ir jam daugiau rūpėjo reikalų išryškimas, o ne jų sprendimas. Tiesa, buvo Pascal su išmintim, kad širdis turi savo logiką, bet tuo ir baigėsi visas Pascalio mąstymas, kai tuo tarpu filosofija vystėsi racionalistiniu sisteminiu keliu.

Kada pažvelgiu į vietas ir žmones, kurių tarpe užaugau, tik su nuoširdumu ir meile galiu prisiminti religinius nusiteikimus. Bet taip pat pamatau, kad niekas negali užrašyti savo tikrą religinį gyvenimą

plunksna ir rašalu. Taip pat neatitraukta mintis, bet atsidaivymas veda žmones gyvenime. Bet ar gyvenimo atpasakojimas sudarytų didelį atidengimą. Ne! Gyvenimas visuomet bus gražesnis ir didingesnis už mintį ir meną. Tat dėl to ir vien tik todėl mes turime iškelti ir mintį ir meną virš tos jūros, kad jie vėliau tą jūrą padarytų dar neprilygstamesnę. Nors ir džiaugiamės Dr. Girniaus veikalu, bet vis dėlto nuoširdžiai tenka suabejoti, ar jis iš tikrųjų kuria filosofinį pasaulį.

("Laisvė ir Būtys", Brooklyn, 1953. Atspaudė Aidai, 151 psl.)

PASIŪLOME VOKIŠKAS KNYGAS,

kaip Don Juan, Katharina die Grosse, Lucrezia Borgia ir daugeli kitų istorinių romanų, lininiams apdarai, virš 300 pusl., po \$2.00. Taip pat jaunimui kelionių ir nuotykių aprašymų, kiekviena knyga apie 200 pusl., kietais viršeliais, po \$1.75.

Pašto išlaidas mes apmokame.

Priimame užsakymus vokiškoms iliustruotoms bei kitiems žurnalams bei laikraščiams, kurie Jums bus siunčiami tiesiog iš Vokietijos.

E. Weiss, Universal Sales & Service Agency,
P. O. BOX 5265, CHICAGO 7, ILLINOIS.

LIETUVIŠKA GAZOLINO STOTIS IR AUTOMOBILIŲ TAISYMO DIRBTUVĖS

SHELL BENZINAS

Atlieka visus motorų ir karoserijų darbus, parduoda visų firmų automobiliams dalis, baterijas, padangas pavieniai ir garažams.

DARBAI ATLIEKAMI KRUOPSČIAI IR SAŽININGAI.

Darbo val.: Garažas 8:30-9:00—Benzinas 6:00-10—Sėkmadieniais 9-10.

Vadovauja: A. ADOMĖNAS, V. KOZICA ir VLADAS PAALKSNIS

Kampas 58-tos ir So. Western, Tel. RE 7-9533

the fully automatic 6-way INFRA-RED

BROIL-QUIK CHEF

the World's Largest Selling Rotisserie

It BARBECUES · ROASTS · TOASTS · BROILS · GRILLS · FRIES!

Cooking with the automatic BROIL-QUIK Chef is so cool, quick 'n' easy. It's almost magic the way the rotisserie turns itself, times itself... even shuts itself off! You'll get "picture" roasts, tangy barbecued chicken, exotic shish-kebab. From the spacious broiler comes sizzling steaks, chops and hamburgers in the time it takes to set the table. From the top grill, crackling ham and eggs, sausages—you name it! All this in a unit that's so compact, beautiful and efficient that more BROIL-QUIKS are sold throughout our land than any other brand. Come in for your BROIL-QUIK demonstration today!

...when you buy a **BROIL-QUIK** you buy the BEST!

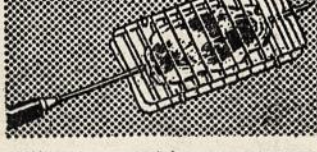
EXCLUSIVE WELL & TREE TRAY

• Channels all the delicious juices for easy pouring.

SLIDE AWAY GLASS SPATTER SHIELD

• Watch your roasts through every stage of cooking. Slide it under unit into concealed compartment when broiling.

EXTRA ROTATING GRILL SPIT

• Barbecues or rotates steaks, chops, hamburgers.

2-HEAT CONTROL that really works

• A quick searing heat for broiling—a specially controlled heat for barbecuing and roasting.

with timer (model illustrated)

Model GT \$69.95

Reduced now to \$49.95

LIMITED TIME ONLY

• Concealed electric motor • 6 broiling levels • Kool-Grip detachable tray handle • E-Z Clean tray levels • Unique infra-red element allows you to use top and bottom sections together • Full year factory guarantee, including motor.

UNION APPLIANCES

40 So. Clinton Street

DEarborn 2-4838

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Literatūrinis kuras

(FELJETONĖLIS)

Lietuvių Auditorijos virtuvė. Petras Širvokas su Juozo Švaisito "Auksiniu kirviu" kapoja į malkas Nykos-Niliūno "Orfejaus medį". Vyrukas lupa iš peties, su aktelejimais. Kirviu užsimoja taip aukštai, kad net marškiniai užsiverčia ant galvos. Laimė, pagalvojau, kad toks sunkus darbas ne moteriai teko.

— Kuriems galams, prieteliau, tu taip kamuojiesi? — paklausiau.

— Gaminu literatūrinį kurą. Šiam vakarui visi valgiai, kieti ir minkšti, turi būt išvirti su "Orfejaus medžio" poetine liepsna.

— Ką tai reiškia?

— Tai reiškia, kad viskas ruošama literatūrinei vakarienei. Atkreipkite dėmesį tik į puodus!

Ir iš tikrųjų. Pirmame puode, jau iš kvapo suprantu, plūduriuoja Francois Mauriac "Moters širdis"; antrajame, — kojas užriete, verda J. Jankaus "Paklydę paukščiai". Dukofkoje, tarsi bavariskas jautis, kepa N. Mazalaitės "Mėnuo vadinamas medaus".

— Sustokime prie bačkų. Seniau jose buvo rauginami kopūstai turkų armijai, bet pažūrėkime dabar... — pastebėjo Petras Širvokas. Štai šitoje, prie durų, sumaišyta R. Schumann "Dedikacija" su C. Debussy romansais, anoje, su trūkusiū lanču, teliuskuojasi A. Casli "Canzona" ir trečioji, iki pusės, pripilta V. Kerbelio "Liūdesio". — Taigi, nei valgių, nei literatūrinių gėrimų nepritruks!

— O kas gi aname katile puloja, kaip sena arkliena? — susirūpinau.

— Verda, vanisia, visokia grafomanija. Iš jos, vanisia, mano moteris užsigeidė pasigaminti kvėpiančio muilo.

Padėkavojau Širvokui už gerą širdį ir užsiprenumeravau vietą prie literatūrinio stalo. Bet, o Jeruzale, aš neturiu... licensijos. O įstaigos, kurios autovežiams išduoda numerius, uždarytos ir bėdoj nieko negali padėti.

Gal jau buvo, neatsimenu, po aštuonių, kai įgriuvau į literatūrinę salę. Publika rimta: vyrai be klumpių ir moterys — nebasos. Visai ne taip, kaip būdavo Lietuvoje, kokiam nors Zigmui įteikiant "kalėdinę almužną".

Literatūrinę vakarienę pradėjo Ben. Babrauskas, malda į "Absoliutinę klausą". Toliau literatūrinį žodį, Dr. Aliūnai laikant margą katę, atnašavo Alb. Valentinas. Visą nufilmavo Bal. Brazdžionis, tikėkimės, kad ne su tuščiu aparatu.

Po literatūrinių apeigų Auditorijoje, apie 4 val. ryto, mudu su p. Plumpiu, visų nevakarieniavusių vardu, pasveikinom "Pelėdos" gaspadorių, dienas leidžiantį vienumoje ir be pinigų. — Jul. Susmaras

8—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, MARCH 13, 1954

Falsifikuoto meno paroda

Šiuo metu Paryžiuje vyksta meno paroda, kurios eksponatus sudaro padirbtų meno kūrinių pavyzdžiai. Ją suruošė policija, norėdama parodyti kaip falsifikatoriai gali apgauti net labiausiai pasižymėjusius ekspertus.

Pradžioje Louvro muziejus buvo priešingas tokiai parodai, nes bijojo, kad tatai gali tik paskatinti falsifikatorius dar didesniems užsimojimams, bet galų gale sutiko paskolinti parodai savo pavyzdžius.

Vienas svarbiausių eksponatų yra solidus auksinis vainikas, kurį 1896 m. Prancūzijos vyriausybė įsigijo už \$40,000, tikėdama, kad tai tas pats vainikas, kurį trečiame šimtmečiame prieš Kristų viena graikų kolonija padovanojo skitų karaliui.

Bet vokiečių ir rusų ekspertai savo vizito metu Louvre 1903 m. nustatė, kad vainikas yra modernaus auksakalio darbas. Policija areštavo Montmartre antikvarą, kuris prisipažino, kad vainiką buvo pirkęs Odesoje iš lietuvių skulptoriaus Rouchomowskio už \$900, vadinas, maždaug už tiek, kiek vertas į vainiką sudėtas auksas.

Cukrinių runkelių Venera
Šitokiū vardu vadinama statula, kuri 1937 m. buvo rasta cukrinių runkelių darže ir kurią žinomas archyviskupas Georges Huisman laikė galūromėnų autentišku kūriniu. Marmuro statula sveria 163 svarus. Bet vos ją išstačius muziejuje, prisistatė vienas italų ūkininkas, kuris pasisakė ją pats nukalęs. Kai nieks nenorėjo tikėti, jis ėia pat pritašė Veneros trūkstantą ranką ir nukalė kitą, pagal gyvą modelį statulą.

Parodoje yra nemaža paveikslų, kurie ilgą laiką buvo laikomi originalais. Didelę jų dalį pagamino olandų tapytojas Hans Van Meegeren, nukopijuodamas visą eilę olandų šedevių ir parduodamas juos už didelius pinigus nacių feldmaršalui Goeringui.

Juodi dantys gražesni
Indokinijoje nemaža dantistikos krautuvų pardavinėjančių juodus dirbtinius dantis, kurie turi didelį pasisekimą. Šiaurės Indokinijoje pagal Raudonosios upę gyvenę kaimiečiai yra įsitikinę, kad juodi dantys gražesni.

Mergaitė su baltais šviečiančiais dantimis turi maža vilčių ištekėti. Tad paupio gyventojai vartoja net dažus savo dantims nujuodinti. Šis procesas trunka gana ilgai, kartais net keletą savaičių. Prisieina net miegoti su dažais burnoje. Kramtomos taip pat visokios žolės, kurios juodina dantis.

Bet žymiai patogiau tiems, kurie įsideda dirbtinius dantis. Jie būna juodi be jokių pastangų. Turtingieji dirbtinius juodus dantis papuošia auksiniais krašteliais.

Vinco Krėvės "Rytų Pasakos"

Lietuviškos literatūros skaitytojas ir jos kultūros rėmėjas gali savo knygu lentyną pagražinti vėl vienu nauju vertingu kūriniu — Vinco Krėvės "Rytų Pasakomis".

Ką tik rinkoj pasirodžiusioj šioj knygoj yra sudėta dešimt slėpiningųjų Rytų šalių išminties perlų, meistriškai nudailintų ir pateiktų vartotojo-skaitytojo pasigrožėjimui tokio pasakotojo, kaip Vincas Krėvė.

Paslaptingoji Indija, taip keista ir svetima europiečiui iš paviršutiniško pažiūrėjimo, iš "Rytų Pasakų" pasidaro tuo, kuo ji yra mums buvusi barzdotoj praeity — dvasinės kultūros lopšiu. Kiek pasigrožėjimo *Pratjekabudhos* pasakojimuose, kiek gyvenimo išminties antrajame pasakų cikle *"Inde, kuriame karalius laiko geriausią savo vyną"*!

Knyga patraukli ir iš pasižiūrėjimo. Dail. R. Viesulas, prieš sėsdamas daryti viršelį, bus nepagailėjęs laiko įsigilinti į "Rytų Pasakų" vaizduojamąjį pasaulį ir atlikti darbą

Kronika

♦ Dail. V. K. Jonynas dalyvauja 39-je Amerikos grafikų parodoje, kuri buvo suruošta Kennedy galerijoje New Yorke. Ten išstatytas jo medžio raižinys "Europa".

♦ Dail. A. Melnikas Detroito Tarptautiniame Institute suruoštoje savo darbų parodoje, kuri pasibaigė sausio 29 d., buvo išstatęs 18 paveikslų.

♦ Dail. Jonas Rimša didesnę savo darbų parodą ruošiasi surengti Peru valstybėje.

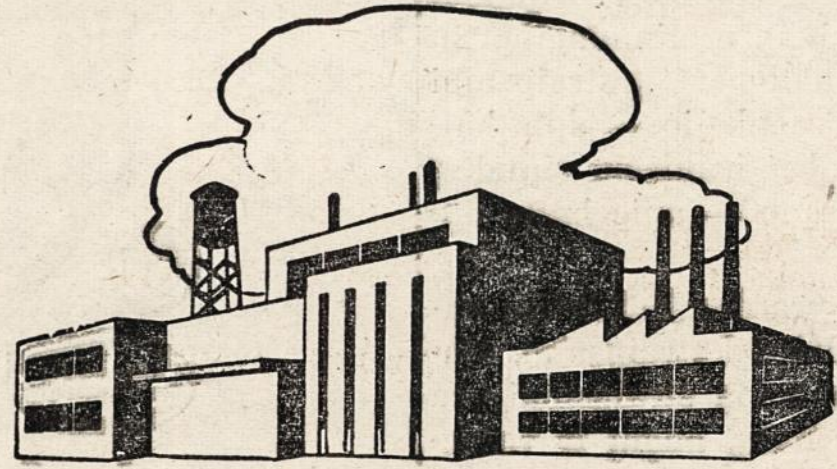
♦ Dail. V. Simankevičius meniškai apipavidalino ir iliustravo Australijos Lietuvių Kultūros Fondo metraščių "Atolą".

♦ Rašytojas Antanas Vaičiulaitis ruošia O. M. Milašiaus rinktinių raštų knygą lietuvių kalba. Joje tilps ir žinoma drama "Miguel Manara".

♦ Muzikas I. Vasiliūnas su šeima ruošiasi iš Kolumbijos persikelti į JAV ir apsigyventi Bostone.

pakankamai kruopščiai, kad patrauktų kaip suaugusių, taip ir jaunimo akį.

"Rytų Pasakas" išleido Terros leidykla Chicagoje. V.B.

TAUPLYK ATEIČIAI

Kiekvieno ateities laimė priklauso nuo to, kiek jis sutalpė, kada galėjo taupyti. Ką beplanuosi ateičiai atsakymas vis tas pats.

Taupydami Universal Savings and Loan bendrovėje, gausite gerą dividendą, užtikrintą saugumą ir mandagų patarnavimą, nes indėliai yra apdrausti iki \$10,000 kiekvienam asmeniui, o vedusių porai kombinuoti iki \$30,000.

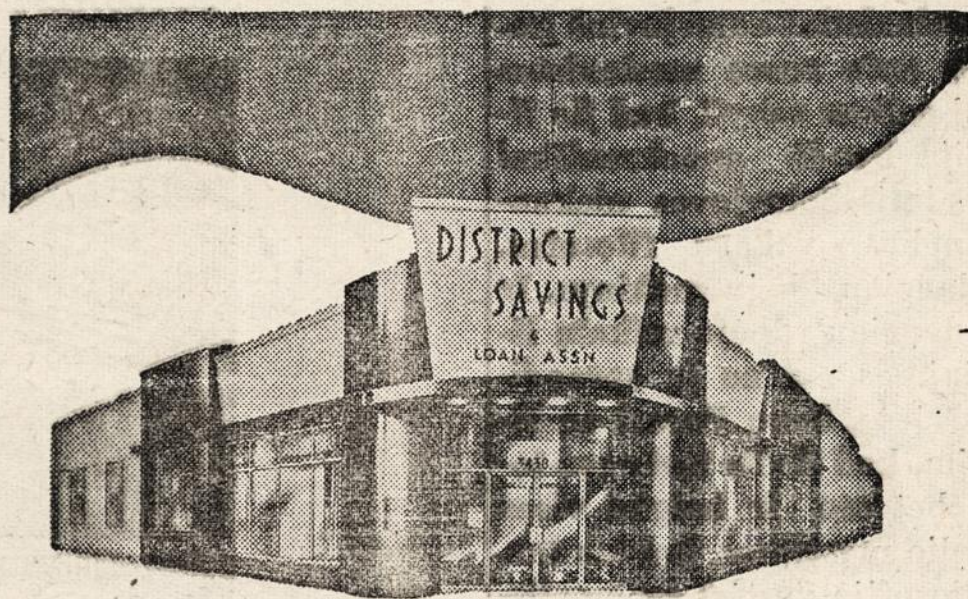
Nemokamas sustojimas automobilistams.

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

1800 So. Halsted Street Chicago 8, Ill.
Telefonas: HAYmarket 1-2028

VALANDOS: Pirmadieniais, antradieniais ir penktadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. vakaro. Ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 vak. Trečiadieniais ir valstybės šventėmis uždaryta. Sešt. nuo 9 val. ryto iki 3 val. po pietų.

SAUGESNĖS vietos taupymui niekur nerbsite. Kiekviena sąskaita apdrausta iki \$10,000. Penkiasdešimt penki metai patyrimo ir draugiško patarnavimo.

Štabas kalba lietuviškai

DISTRICT SAVINGS

and LOAN ASSOCIATION

3430 South Halsted Street

KETURI "NAUJIENŲ" DEŠIMTMEČIAI

Matant senuosius naujieniečius, lyg darbščiasias skruzdėles, sujodusius paruošiant 40 metų sukaktuvinę dienraščio laidą, knietėjo pasižiūrėti, kaip panašios iškilmingos dienos praėity buvo minimos. Teko pavartyti vieną kitą archyvinį "Naujienų" numerį.

10 metų sukaktuviės

Pirmąjį savo dešimtmetį "Naujienos" baigė 1924 m. vasario 19 d. Sukaktuvių minėjimui tų metų kovo 8 d. išleista padidinta, 5 dalių, 40 psl. dienraščio laida. Jubiliejinis koncertas įvyko didžiojoje Ashland Blvd. auditorijoje. Koncerto programoje dalyvavo solistai Nora Gugienė, Justas Kudirka, Julija Širvaitė, P. Stogis ir eilė kitų programos dalyvių.

Dešimtmečio dienraščio laida gausiai iliustruota redakcijos, administracijos, darbininkų ir bendradarbių paveikslais. Iš praėities atsiminimų pateikia Dr. P. Grigaitis, J. Šmotelis, K. P. Gugis, P. Galskis, Rypkevičius, K. Valys (Baronas), Dr. Juška ir daugelis kitų autorių. Dr. Al. Margeris (tada medicinos studentas) rašo Chicagos senųjų lietuvių atsiminimus. Yra straipsnių meno, sporto ir kitais kultūriniais klausimais. Platus "Moksleivių kelių" skyrius.

Šiame sukaktuviniam Amerikos lietuvių laikraščio numerį, pabrėžiant ryšius su gimtuoju kraštu, pirmame pirmos dalies puslapyje yra įdėtas Lietuvos konsulato Chicagoje atidarymo iškilnių paveikslas. Parašas po fotografija sako, jog toji nuotrauka imta tuoj pat Lietuvos atstovui K. Bizauskui įteikus plk. P. Žadeikiui konsulu paskyrimą. Penktos dalies pirmąjį puslapį puošia Balio Sruogos, inž. Stepono Kairio ir Kipro Bielinio paveikslai.

Antrasis dešimtmetis — 1934 m.

Baugusios savo antrąjį dešimtmetį, "N." 1934 m. vasario 24 d. išleido 4 dalių, 30 psl., padidintą numerį, kupiną straipsnių politikos ir mokslo temomis, atsiminimų ir beletristikos.

Dvidešimties metų jubiliejinis parengimas, kaip ir pirmojo dešimtmečio, įvyko Ashland Blvd. auditorijoje. Dalyvaujant 3,000 publikos buvo suvaidinta komiška muzikinė peržvalga "Redaktorių ruošia". Žodžius šiam vaidinimui parašė Kl. Jurgelionis, muziką — Petras Sarpalius, orkestraciją atliko George Victor. Pastatyme (vaidintojais, dainininkais, choristais, statistais ir t. t.) dalyvavo 300 su viršum žmonių.

Dalyvavo ir "Miss Naujienos"

Dvidešimtmečio jubiliejinę kalbą Ashland auditorijoje pasakė vyr. red. Dr. P. Grigaitis. "Naujienas" sveikino įvairių draugijų atstovai. Kai kurios draugijos į iškilmes buvo atsiuntusios savo vėliavas.

Parado centre buvo ir "Miss Naujienos" Birutė Laučinskaitė. Ši titulą ji laimėjo iš 50 gražuolių kandidačių lietuvių. Šitoks gausus kontestan stojusių gražuolių skaičius parodo, kiek populiarūs buvo anais laikais tokie rinkimai.

Šiandien lietuvių veikloje panašūs karalienių rinkimai jau nebepraktikuojami. Peržvelgus viename "Naujienų" numeryje atspausdintus tų kandidačių, čia gimusių lietuvių, paveikslus, kyla klausimas — kas bus naujo sugalvota, kad nors šiek tiek dabar domintų čia gimusių ir iš tremties atvykusių jaunimą lietuvių veikla, trauktų juos į lietuvių parengimus?

Kitas dalykas, kurs atkreipė dėmesį, tai tas, jog gražuolių kontestai sudomindavo taip pat ir "Naujienų" kaimyną iš dešinės. Jisai, tais praėitais laikais, ne tik pastebėjo savo "konkurento" jubiliejinę sukaktį, betgi ir jo korespondentas iškilme dalyvavo (žinoma, daugiau ieškodamas "minkštos" vietos pasignaibyti). Tarp "Naujienų" ir "Draugo" po 20 metų jubilėjaus prasidėjusiuose ginčuose minimos gražuolių blauzdos.

Trečias dešimtmetis — 1944 m.

1944 m. vasario 19 d. "Naujienų" trisdešimties metų sukakčiai skiriamas dienraštis redaktoriaus straipsnis ir apžvalga. Redaktorius, peržvelgęs audringą žmonių laikotarpį, kuriame gimė ir brendo "Naujienos", turėdamas akivaizdoje II Pasaulinio karo siaubą, kelia klausimą — ar antroji taika bus geresnė, negu pirmoji po I Pasaulinio karo? Reiškiamas optimizmas, jog tai, kas šiandien slėgia žmonių, bus nugalėta.

Sukaktuvinė padidinta "N." laida išėjo 1944 m. balandžio 22 d., 4 dalių, 32 psl. Jubiliejinis koncertas įvyko bal. 23 d. Sokol salėje. Programą atliko Alice Stephens ir Kazio Steponavičiaus vadovaujami menininkai dainininkai.

Iš įvairių jubiliejinė tema išspausdintų rašinių pasižymėtinai suįdomino Kazio Varkalos straipsnis "Apsiniaukusi lietuviškos spaudos padangė". Autorius peržvelgia "N." reikšmę se (Tęsinsys 10 psl.)

REAL ESTATE INSURANCE

ANTON G. FLORIAN

1824 W. 47th St. Phone: Lafayette 3-9300

Atdara pirmadieniais ir ketvirtadieniais iki 8 val. vakaro.

SPECIAL PURCHASE!

FAMOUS HOOVER CLEANERS... COMPLETELY RECONSTRUCTED AT THE HOOVER FACTORY (North Canton, Ohio)

AS LOW AS

\$2495

WHILE THEY LAST! FACTORY GUARANTEE ONE FULL YEAR

We have just made an exceptionally fortunate purchase—direct from The Hoover Company—of factory-reconstructed Hoover Cleaners.

These cleaners look like new... run like new... clean like new. And they carry the same full-year guarantee that brand new Hoovers do! Yet they're going—going—going... at

only a fraction of their original price.

We couldn't get many—not nearly enough—so they'll have to be sold on a strictly first-come-first-served basis. They'll go fast, so if you want one... act NOW! It's the buy of a lifetime.

UNION APPLIANCES

40 SO. CLINTON STREET

DEARBORN 2-4838

KUR GALIMA UŽSISAKYTI 'DARBĄ'

Žurnalo "Darbas" metinė prenumerata \$1; pavienio numerio kaina 25c. Lietuvių Darbininkų Draugijos nariai žurnalą gauna nemokamai. Skaitytojų patogumui, sekamos įstaigos bei asmenys sutiko platinti "Darbą", t. y. priimti prenumeratas ir pardavinėti pavienius numerius:

CHICAGOJE: (1) "Naujienos", 1739 So. Halsted St. (2) V. B. Ambrose, 927 W. 34 Pl., Chicago 8, Ill. (3) J. Kundrod, 3902 So. Albany Ave., Chicago 32, Ill. DETROIT: A. Kulesienė, 3948 Risdon, Detroit 16, Mich. BROOKLYNE: (1) A. Buivydiene, 8620—75th St., Woodhaven, L. I. (2) B. Spudienė, 8833 Elert Lane, Woodhaven. CARNEGIE, PA.: Mrs. E. Shurmaitis, 708 Doolittle St., E. Carnegie CLEVELAND: W. Ukertis, 1322 E. 89th St., Cleveland 6. BALTIMORE: K. Matuliaskas, 1519 W. Lombard St., Baltimore 23 AKRON, OHIO: N. Trumpikas, 773 Bisson Ave., Akron 7. PHILADELPHIA: Wm. Burton, 2014 Orthodox St. ROCKFORD, ILL.: Rose Buches, 512 Brook Road. SHAMOKIN, PA.: J. D. Taunis, 411 No. Shamokin St. WILKES-BARRE, PA.: J. V. Stanislovaitis, 86 Amherst Ave. MONTELEO, MASS.: (1) K. Venslauskas, 12 Andover St. (2) P. Krušas, 141 Sawtell Ave. CAMBRIDGE, MASS.: (1) L. Silkinis, 783 Main St. (2) Vincent Spa, 233 Portland St. NORWOOD, MASS.: F. Ramon, 1118 Washington St. SOUTH BOSTON: "Keleivis", 636 Broadway KANADOJE: (1) K. Lukoševičius, 35 Wilson St., Hamilton, Ontario, Canada. (2) P. Shimelaitis, 1271 Alard St., Verdun, (Montreal) ANGLIJOJE: A. Zamžickas, 26 Devonport Rd., London W 12 Eng'd. AUSTRALIJOJE: "Australijos Lietuvis", 35 Cator St., West Hindmarsh, Adelaide, S. E. Australia.

Bet parankiausia užsisakyti tiesiog, rašant laišką ir siunčiant pinigų Lietuvių Darbininkų Draugijos Sekretoriui šiuo adresu:

N. JONUŠKA, 15 Cotton St., Roslindale, Mass.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas Central 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

SUTVARKYKITE LAIKU SAVO AUTOMOBILI

STASYS DAPKUS

3255 SO. UNION AVENUE

Tel. CALUMET 5-1127

Prityręs mechanikas, turįs moderniausius įrankius, gerai ir nebrangiai pataiso karoseriją ir nudažo, taip pat sureguliuoja

motorą, kad taupiau naudotų 3231 So. Lowe Ave., įvažiuoti reikia iš alėjos. Kas negali atvažiuoti į dirbtuvę, skambinkite telefonu susitarimui. benzina ir alyva. Dirbtuvė yra

(Atkelta iš 9-to psl.)

niau, mini laisvos Lietuvos spaudos pažangą ir nusako, kokia buvo spauda bolševikmečiu ir kokia yra vokiečiams Lietuvą okupavus. Kazys Varkala pabrėžia, jog nei komunistinė "Tiesa", nei vokiečių okupacijoj leidžiama "Į laisvę" nėra lietuvių laikraščiai. Jie nesirūpina Lietuvos ateitimi bei jos žmonių gerove. Tad "Naujienos" turinčios būti tuo kelrodžiu lietuviams.

Sidabrinė sukaktis — 1939 m.

Metus žvilgsni, kaip "N." minėjo savo dešimtmečius, tenka paminėti, jog taip pat labai iškilingai buvo paminėtas ir sidabrinis, t. y. 25 metų jubilėjus. Sidabrinio jubilėjaus laida, 6 dalis, 48 psl., išleista 1939 metų kovo m. 11 d. Jubilėjinės iškilmės įvyko Ashland Blvd. auditorijoje kovo 12 d.

Iš gausybės sidabrinio jubilėjaus proga gautų sveikinimų paminėtini JAV darbo ir prekybos sekretorių linkėjimai. Chicago meras Edward J. Kelly taip pat gražių linkėjimų "Naujienoms" atsiuntęs. Jo sveikinimas išspausdintas kartu su mero paveikslu. Iš Lietuvos pastebėjau aštuoniolikos "N." draugų socialdemokratų sveikinimą.

Šešiose dalyse tiek daug ir gan įdomių straipsnių išspausdinta, jog sunku čia juos įvardyti. Muzikos žinių skyrius tvarkomas Noros Gugienės. Meno žinios — Miko Šileikio. Ketvirtoji sidabrinio jubilėjaus laidos dalis skirta jaunuomenei — "Ką mano Amerikos lietuvių jaunimas", tokia didžiule antrašte pavadinta toji dalis. Jaunimo straipsnių dalis išspausdinta lietuvių kalba, kita dalis angliškai. Net keliais straipsniais tuometinis jaunimas įdomiai pasisako į klausimą — "Esu aš amerikonas ar lietuvis?". Nemaža yra žinių iš vaikų ir jaunuomenės organizacinės veiklos.

Penktoji dalis — jubilėjinė moterų laida. Gausiai nuotraukomis papuošta ir straipsnių, nevien atsiminimų, tikrai nepaigailėta. Daug įspūdžių iš Amerikos ir Lietuvos moterų gyvenimo.

Šeštoji dalis pavadinta — Draugijos sveikina Naujienas. Šioje dalyje daug žinių apie organizacijas, kurių čia suminėta gal net daugiau negu šįmet išleistoje 40 metų jubilėjinėj laidoj. Dauguma draugijų pateikusios tik trumpas žinias apie save — pavadinimą ir valdybos narių pavardes. Reta kuri teduoda įdomesnės istorinės medžiagos. Kai kurių tada gyvavusių draugijų šiandien jau spaudoje nebeužtinkame, nebegirdime jų veiklos. Pvz. 1939 m. "N." sveikino Kruopiškių Progresyvių Klubas. Jisai, be kitų, atrodo, lyg vienu iš svarbiausių savo tikslų laikė "pagelbėti aptaisyti Kruopių Laisvas Kapines, kurios buvo įsteigtos pirmos laisvos kapinės Lietuvoj" ... Kruopių laisvos kapinės įsteigtos 1926 m., o joms remti klubas

10—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, MARCH 13, 1954

Chicagoje įsisteigė 1933 m. vasario 5 d. Dabar apie klubo veiklą nieko nebegirdėti.

"Naujienos" ir Lietuva

Šitokia tema labai plati. Čia tik prabėgom ją tepaliesiu ir tik tą vaizdą, kurs susidarė keletą sukaktuvinių numerių atidžiau pavarčius, o į gretimus, dėl laiko stokos, tik žvilgterėjus.

Pirmojo pasaulinio karo metu "N." teko naudotis įvairiais šaltiniais žinioms apie Lietuvą gauti. Kariaujančių šalių pranešimuose dažnai buvo minimas Lietuvos vardas. Didžiulės "Naujienų" antraštės skelbia žinias iš Lietuvos, kaip ten vyksta karas.

Kitas šaltinis — lietuvių laikai, spauda. Daug lietuvių buvo paimta karan. Iš įvairių šalių, į kurias jie karo metu pateko, rašydavo lietuvių laikus Amerikon savo giminėms, nupasakodami savo asmeninius ir visos Lietuvos žmonių vargus. Nemaža tokių laiškų giminės perduodavo išspausdinti "Naujienose". (Tęsinys 11 psl.)

PRASTAI JAUČIATĖS DĖL

Galvos skausmo . . Nevirškinimo
Skrandžio Sutrikimo
Nervingumo - Nemigos - Prasto
Apetito . . Skrandžio dujų
kylančių
dėl užkietėjimo?

Įsigykite Dr. Peter's Gomozo ši vakarą, ir pamatysite, kad rytoj jausitės daug geriau. Priežastis to yra, kad Gomozo teikia trigubą pagalbą — (1) liuosuoja vidurius, (2) išsklaido dujas, (3) sustiprina skrandį. Gomozo gaminama pagal ypatingą receptą iš aštuoniolikos (18) (o ne tik iš vienos arba dviejų) žolių, šaknų ir botaniškų medžiagų. Gamina firmą turinti 84 metų patyrimą paruošime patikimų naminių gyduolių.

Kodėl turite kentėti dar nors vieną dieną dėl užkietėjimo? Padarykite kaip daugelis kitų daro — įsigykite daugelio jau išbandytą gyduolę Dr. Peter's Gomozo.

Nusipirkite butelį šiandien. Jei negalite gauti Gomozo savo apylinkėje, pareikalaukite Specialaus Pasiūlymo Išbandymui.

Pasiųskite šiam "Specialiam Pasiūlymui" Kuponą Dabar

Vardas.....	☐ Idėtas čia \$1.00. Prisiųskite, apmokamu paštu, 11 uncijų dydžio butelį GOMOZO.
Adresas.....	DR. PETER FAHRNEY & SONS CO.
Miestas.....	Dept. 670-56-2M 256 Stanley St., Winnipeg, Man., Canada 4541 N. Ravenswood Ave., Chicago 40, Ill.

Whirlpool beats the sun at drying clothes!

(SUPREME MODEL)

The Fully Automatic **DRYER** you need for the work-free (and fade-free) drying you want!

- beats the sun in **NO-FADE DRYING!**
Plaids and prints stay bright and gay . . . while Whirlpool's indirect Tempered Heat dries garments safely and spotlessly.
- beats the sun in **FLUFFY-SOFT DRYING!**
Clothes tumble dry far fluffier—so *wrinkle-free* many pieces need no ironing.
- beats the sun in **TIME-SAVING DRYING!**
Breeze-blown ThermaFlow Action dries a big 9-lb. laundry load in *minutes!*
- beats the sun in **JUST-RIGHT DRYING!**
Protection for your dainty fabrics . . . assured by Whirlpool's broad Temperature Selection.

EASY TERMS

More exclusives! More benefits—yours with WHIRLPOOL:

- Efficient Force-Flo Venting—frees you of lint and moisture worries
- Handy Interior Light
- Finger-touch Door Release
- Distinctive Cabinet beauty, with Life-Coat Finish
- Trim, new Flush-to-Wall Construction.

Come in! See a demonstration here of the DRYER that out-does all outdoors

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st Street

Tel. HEmlock 4-7095

(Tęsinys iš 10-to psl.)

Pirmos už Lietuvos nepriklausomybę

Lietuvos likimo klausimais rašinių dienraštis gaudavo iš tuometinių šviesuolių, atsidūrusių už Lietuvos ribų, kur jie laisvai galėjo rašyti. Iš tokių yra "Naujienu" pasididžiavimui Stepono Kairio straipsniai, Vilniečio slapyvardžiu spausdinti 1916 m. rugpjūčio 19, 21 ir 22 dienomis, kuriuose jis jau tada metė šūkį, jog Lietuva turi būti nepriklausoma. Pasidžiaugdamos, kad "N." pirmos išspausdino Lietuvos nepriklausomybės reikalą keičiantį straipsnį, minėdamos savo sidabrinį jubiliejų Stepono Kairio straipsnį sukaktuvinę laidą emėsi naujai perspausdinti.

Kaip prisimindavo Vasario šešioliktąją?

Nepriklausomybės laikotarpiu žinių iš Lietuvos pagausėjo. Jų buvo linksmų, džiuginančių ir liūdny, nusiminimą ir neviltingi keičiančių.

Tyčia išsitraukiau iš archyvo lentynos dviejų sukaktuvinėjų metų — 1924 ir 1929 — "Naujienas", žvilgtinti, kaip paminėta Vasario šešioliktoji (1924 m. — "N." dešimtmetis, o 1929 m. — 15 metų jų amžiaus sukaktis). Lietuvos gyvenime tie metai taip pat charakteringi: 1924 m. Lietuva valdėsi demokratiškai, o 1929 m. — jau diktatūroje.

1924 m. vasario 16 d. "N." savo skaitytojams primena, jog tai yra šeštoji Lietuvos nepriklausomybės sukaktuvinė diena. Su trumpais komentarais išspausdinta Nepriklausomybės deklaracija.

1929 metų vasario 16 dienos numerio pirmame puslapyje įdėtas Dr. Jono Basanavičiaus atvaizdas. Išspausdintas pranešimas apie auditorijoje rengiamą Lietuvos nepriklausomybės sukaktuvių minėjimą.

Redaktoriaus straipsny džiaugiamasi, kad atgimusi Lietuva sugeba savo laisvę išlaikyti; apgailėstaujama Vilniaus okupacija. Pabrėžiamas Amerikos lietuvių nusiminimas ir abejojimas dėl įvestos diktatūrinės santvarkos, bet reiškiamas viltis, jog Lietuva diktatoriaus nusikratys ir tauta galės pati valdytis.

Tos dienos apžvalga skirta taip pat Lietuvos temoms. Iš Lietuvos laikraščių perspausdintas Eltos pranešimas apie gen. Plechavičiaus iš generalinio štabo viršininkų atleidimą. Eltos pranešime sakoma, jog atleistas ir į atsargą gen. Plechavičius paleistas dėl ligos. Po Eltos pranešimo komentarų išspausdintas vokiečių laikraščio "Vorwaerts" straipsnis, kuriame sakoma, jog gen. Plechavičius nesutarė su min. pirm. Voldemaru ir kad pastarasis laimėjo, generolą iš kariuomenės paleisdamas.

Lietuvoje tais laikais poetas Teofilis Tilvytis maironiškai dainavo:

"Voldemaras gabus —
Dar ilgokai pabus,
Nuliūliuos mūs tėvynę į kairę"...

Bet užsienis ir Amerikos lie-

tuviai, atrodo, neturėjo pagrindoti tikėti poetiškomis pranašystėms. Jie gaudavo aiškių, cenzūros nepalietų, žinių. Pvz. tas pats "Vorwaerts" straipsnis sako, jog ir Smetona su Voldemaru nesutaria. Kaip žinia, tas vokiečių laikraštis taip rašė 1929 metų pradžioje, o tų pat metų rudenop tie nesutarimai tiek išaugo, jog Voldemaras iškrito iš valdžios.

Uoliai sekė visą Lietuvos gyvenimą

Dar įdomus dalykas, įrodas kaip uoliai "Naujienos" sekė Lietuvos gyvenimą, yra 1929 m. vasario 15 dieną Lietuvos nepriklausomybės šventės išvakarėse išspausdintasis vyr. redaktoriaus straipsnis "Bajorai arba inteligentai".

"Lietuvos Aidas" (Nr. 13) rašė, kad "liaudis niekur pati nesivaldė, nesivaldo ir nesivaldys. Ją valdė tie, kurie buvo ir yra vadinami bajorai arba inteligentai". Tokios "filosofijos" tikslas aiškus: siekiama teisinti Lietuvos diktatūrinį valdymą. Betgi "Naujienos" drąsiai "Lietuvos Aidiui" atsako, jog nei Šveicarijoj, nei Jungtinėse Amerikos Valstybėse nėra bajorų luomų. Tie kraštai valdosi visų žmonių rinktiems atstovams pavedami valdžią. Kad į valdžią, į parlamentą patenka daugiausia šviesuomenė, inteligentai, tai tiesa, bet šiais laikais mokslas jau nėra luomų privilegija ir visur yra iš liaudies kilusių šviesuolių, kurie krašto valdyme dalyvauja.

Dažnai aštriai ir atvirai pasisakydamos prieš diktatūrinį valdymą, "Naujienos" betgi nenukrypo vien tik į neigiamybių ieškojimą. Krašto kultūrinės ir ekonominės pažangos pavaizdavimui taip pat skirta nemaža vietos. Ne tik straipsniais, žinėlėmis, bet ir paveikslais vaizduojama bekylančioji Lietuva. Sidabrinio jubiliejaus numery ypač gausu Lietuvos vaizdų.

Apie ketvirtą dešimtmetį

Lietuvos laisvės netekimo metai, tremtinių gyvenimas Vokietijoje ir jų kėlimasis Amerikon — sudaro naują lietuvių gyvenimo tarpsnį, kurs labai gyvai atsispindi "Naujienu" puslapiuose. Kėvos už laisvę eigą patys šandie matome, pažįstame ir "Naujienu" vaidmenį joje. Taip pat dar visai gyvas mūsų akyse vaizdas, kaip "N." paminėjo savo 40 m. sukaktuves.

"Naujienu" 20 metų sukaktuves minint, 1934 metais, kaip korespondentų aprašymuose sakoma, per iškilmes buvo sugiedotas dienraščio himnas, kuriame yra toks posmas:

"Ką veikiame visi krūvoj,
Kas dėdasi Tėvynėj Lietuvoj —
Tai svarbios mūs naujienos..."

Šie himno žodžiai labai reikšmingi dienraščio veiklai iki pat šių dienų.

Senoji mūsų išeivijos karta, sugebėjusi dienraštį išleisti ir jį per 40 metų išlaikyti, turi kuo pasididžiuoti.

11—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, MARCH 13, 1954

VADOVAS Į SVEIKATĄ

Geresniam sveikatos išlaikymui nauja knyga
BUKITE SVEIKI

kurią parašė ir išleido Dr. Steponas Biežis, SLA Daktaras Kvotėjas. Šioje knygoje aprašoma suprantama lietuvių kalba svarbieji sveikatos išlaikymo dėsniai: KAIP BŪTI SVEIKU IR ILGAI GYVENTI.

Ši svarbi knyga privalo rasti kiekvienoje lietuvių šeimoje. Kaina tik 2 doleriai su prisiuntimu. Tuojau užsisakykite.

Užsakymus siųskite knygos autoriui:

DR. S. BIEŽIS

3241 West 66th Place Chicago 29, Ill.
Telefonas: REpublic 7-7868

LIETUVIŠKA GĖLIŲ PREKYBA

"PEOPLES FLORIST"

Meniška atliekame visokius gėlių užsakymus:

- ★ VESTUVĖMS
 - ★ VARDINĖMS
 - ★ KRIKŠTYNOMS
 - ★ LAIDOTUVĖMS
- Savininkas R. ir O. HOMKO

1850 West 47th St. Lafayette 3-1786

PASIMATYKITE SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS PROBLEMAS
DABAR YRA LAIKAS ĮRENGTI SAVO NAMĄ ŽIEMAI

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET Tel. VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Taupymas yra turtingumo šaltinis

Mūsų bendrovės laikomi pinigai apdrausti iki \$10,000.
Pradėk taupyti tuojau... Mes mokam aukštus dividendus.

MIDLAND SAVINGS & LOAN ASS'N.
4038 Archer Avenue Tel. LAFAYETTE 3-6719
Sekretorius AUGUST SALDUKAS

Už Taupomus Pinigus Mokame 3½ Nuosimčio

SHULMISTRAS & CO. INSURANCE

REAL ESTATE
4004 S. ARCHER AVE.
CHICAGO 32, ILL.
LAFAYETTE 3-6300

PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN, — TURĖSI RYTOJ!

Taigi pradėk taupyti šioje lietuviškoje įstaigoje.
BRIGHTON SAVINGS moka 3% pelno
Kiekvieno taupytojo indėliai yra apdrausti iki \$10,000.00.

BRIGHTON SAVINGS and LOAN ASS'N.

4071 Archer Ave., į vakarus nuo California Ave.
Telefonas: LAFAYETTE 3-8248
CHARLES ZEKAS, Secretary

OFISO VALANDOS:

Pirmad. Antrad. Penktad. ir Šeštadienį 9:00 ryte iki 4:30 val. po pietų.
Trečiad. 9:00 ryte iki 12 val. dieną. Ketvirt. 9:30 ryte iki 8:00 val. vak.